

พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

โดย
นางสาววิราภรณ์ วิไลประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**LEADER'S BEHAVIOR OF SCHOOL ADMINISTRATOR AND ENVIRONMENT
MANAGEMENT IN SCHOOL UNDER SUPHANBURI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2**

**By
Miss Virakarn Vilaipraseart**

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment Of the Requirement for the Degree

Master of Education Program in Educational Administration

Department of Educational Administration

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2015

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ พฤติกรรมผู้นำของ
ผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 2 ” เสนอโดย นางสาววิราภรณ์ วิไลประเสริฐ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารท์สนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.สำเริง อ่อนสัมพันธุ์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ดร.สุริยะ รูปหมอก)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร)

...../...../.....

54252327: สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้นำ / การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

วารากานต์ วิไลประเสริฐ: พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผศ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ และ ผศ. ว่าที่ พต.ดร.นพดล เจนอักษร. 92 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 2) การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 และ 3) ความสัมพันธ์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 103 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และครูผู้สอน 1 คน รวมทั้งหมด 206 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามตามแนวคิดของ ฮาลปิน (Halpin) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (f) ร้อยละ (%) ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เป็นแบบพฤติกรรมด้านมุ่งงาน อยู่ในระดับมาก
2. การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการวางแผนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ สำหรับ 2 ด้านที่เหลือ คือ ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติการและการแก้ไข และด้านการทบทวนการจัดการ อยู่ในระดับมาก
3. ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1..... 2.....

54252327: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD: LEADER'S BEHAVIOR / ENVIRONMENT MANAGEMENG IN SCHOOL

VIRAKARN VILAIPRASEART: LEADER'S BEHAVIOR OF SCHOOL ADMINISTRATOR AND ENVIRONMENT MANAGEMENT IN SCHOOL UNDER SUPHANBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2. THESIS ADVISORS: ASST.PROF.PRASERT INTARAK, Ed.D., AND ASST.PROF.MAJ.NOPADOL CHENAKSARA, RTAR, Ph.D. 92 pp.

The purposes of this research were to determine : 1) the behavior of school administrator under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2, 2) the school environment under Suphanburi Primary Educational service Area Office 2, and 3) the relationship between leader's behavior of school administrator and environmental management in school under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2. The sample were 103 primary schools under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2. The respondents were school director or deputy director and teachers totally 206 respondents. The instrument for collecting the data was a questionnaire. The statistics used in this study were frequency, Percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The findings of this study were as follows:

1. The leader's behaviors of school administrator under Suphanburi Primary Educational Service Area Office2 was task oriented witch rated at a high level.
2. The environment management in schools under Suphanburi Primary Educational service Area Office 2 in overall and each aspect were at a high level. They ranked from the highest arithmeticmean to lowest arithmetic mean as follows: policy setting, planning, implementating, check and act respectively.
3. There was significant relationship between leaders behaviors of school administrator and environment management in school under Suphanburi Primary Educational service Area Office 2 at .01 significant level .

Department of Educational Administration

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic Year 2015

Thesis Advisors' signature 1..... 2.....

54252327: สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้นำ / การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

วารากานต์ วิไลประเสริฐ: พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผศ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ และ ผศ. ว่าที่ พต.ดร.นพดล เจนอักษร. 92 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 2) การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 และ 3) ความสัมพันธ์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 103 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และครูผู้สอน 1 คน รวมทั้งหมด 206 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามตามแนวคิดของ ฮาลปิน (Halpin) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (f) ร้อยละ (%) ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เป็นแบบพฤติกรรมด้านมุ่งงาน อยู่ในระดับมาก
2. การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการวางแผนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ สำหรับ 2 ด้านที่เหลือ คือ ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติการและการแก้ไข และด้านการทบทวนการจัดการ อยู่ในระดับมาก
3. ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1..... 2.....

54252327: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD: LEADER'S BEHAVIOR / ENVIRONMENT MANAGEMENG IN SCHOOL

VIRAKARN VILAIPRASEART: LEADER'S BEHAVIOR OF SCHOOL ADMINISTRATOR AND ENVIRONMENT MANAGEMENT IN SCHOOL UNDER SUPHANBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2. THESIS ADVISORS: ASST.PROF.PRASERT INTARAK, Ed.D., AND ASST.PROF.MAJ.NOPADOL CHENAKSARA, RTAR, Ph.D. 92 pp.

The purposes of this research were to determine : 1) the behavior of school administrator under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2, 2) the school environment under Suphanburi Primary Educational service Area Office 2, and 3) the relationship between leader's behavior of school administrator and environmental management in school under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2. The sample were 103 primary schools under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2. The respondents were school director or deputy director and teachers totally 206 respondents. The instrument for collecting the data was a questionnaire. The statistics used in this study were frequency, Percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The findings of this study were as follows:

1. The leader's behaviors of school administrator under Suphanburi Primary Educational Service Area Office2 was task oriented witch rated at a high level.
2. The environment management in schools under Suphanburi Primary Educational service Area Office 2 in overall and each aspect were at a high level. They ranked from the highest arithmeticmean to lowest arithmetic mean as follows: policy setting, planning, implementating, check and act respectively.
3. There was significant relationship between leaders behaviors of school administrator and environment management in school under Suphanburi Primary Educational service Area Office 2 at .01 significant level .

Department of Educational Administration

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic Year 2015

Thesis Advisors' signature 1..... 2.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร คณะกรรมการร่วมควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.สุริยะ รูปหมอก อาจารย์ ดร. สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่อบรม สั่งสอนให้ ผู้วิจัยมีความรู้ด้านการบริหารการศึกษาและการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ นางสาวปัทมา จิรพัฒนธรณี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองโสน ที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือการวิจัย รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร โรงเรียนและคณะครู อาจารย์ทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ที่ให้ความ อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	2
ปัญหาของการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
คำถามในการวิจัย	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	12
พฤติกรรมผู้นำ.....	12
ความหมายของพฤติกรรมผู้นำ.....	13
ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำการศึกษาค้นคว้าที่มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ	
ตามแนวคิดของ Halpin.....	14
ทฤษฎีความเป็นผู้นำตามตาข่ายการจัดการของ เบลค และมูตัน	
(Blake and Mouton’s Management Grid)	17
ทฤษฎีการเป็นผู้นำของ เคิร์ตเลวิน (Kurt Lewin’s Studies)	18
การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	19
ความหมายของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน.....	19
ความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน.....	20
ขอบเขตงานอนามัยโรงเรียน.....	21

บทที่	หน้า
มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001)	24
ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับองค์การมาตรฐานสากล (ISO)	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
งานวิจัยในประเทศ	44
งานวิจัยต่างประเทศ	45
สรุป	46
3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
วิธีและขั้นตอนการวิจัย	48
ระเบียบวิธีวิจัย	49
แผนแบบการวิจัย	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
ผู้ให้ข้อมูล	50
ตัวแปรที่ศึกษา	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	53
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	54
สรุป	54
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	56
ตอนที่ 2 พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	
การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	58
ตอนที่ 3 การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	
การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	60
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการ	
สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	
การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2	65

บทที่	หน้า
5	
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
สรุปผลการวิจัย.....	66
อภิปรายผล	67
ข้อเสนอแนะ	69
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้.....	69
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	69
รายการอ้างอิง	70
ภาคผนวก	73
ภาคผนวก ก	
หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือการวิจัย	74
ภาคผนวก ข	
หนังสือขอทดลองเครื่องมือการวิจัย	77
ภาคผนวก ค	
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	80
ภาคผนวก ง	
ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นแบบสอบถาม	84
ภาคผนวก จ	
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	86
ประวัติผู้วิจัย.....	92

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ประชากรตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล	50
2	สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	56
3	พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2 ภาพรวม	58
4	พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2 พฤติกรรมผู้นำ (X ₁)	58
5	การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 การกำหนดนโยบาย	60
6	การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 รายโรงเรียน.....	62
7	ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงานกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน	65

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาหนึ่งที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ในระยะเวลา 4-5 ปีที่ผ่านมา มีสัญญาณเตือนจากธรรมชาติมากขึ้นทุกวัน เช่น ค.ศ. 2004 เกิดพายุเฮอริเคนแคทรีนา ในประเทศบราซิล เกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ค.ศ. 2005 เกิดพายุเฮอริเคนเอมลีในเม็กซิโก น้ำท่วมใหญ่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จีน และอินเดีย ได้ฝนทุเรียนในฟิลิปปินส์ พายุน้ำแข็งในสหรัฐอเมริกา ประเทศเนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี ค.ศ. 2007 เกิดภาวะเรือนกระจกในตอนเหนือของประเทศไทย ได้แก่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอนเกิดคลื่นสึนามิบริเวณหมู่เกาะโซโลมอน และในปี ค.ศ. 2012 ประเทศไทยเกิดปัญหาน้ำท่วมครั้งใหญ่ และปัญหาด้านอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น การตัดต้นไม้ น้ำ ดิน อากาศ เช่น การปล่อยของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมลงสู่แม่น้ำ การทิ้งขยะมูลฝอยลงบนถนนหรือท่อระบายน้ำ ทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียเกิดปัญหาน้ำเน่าเสียเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน จึงจำเป็นต้องมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น และตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมก็คือมนุษย์ จึงอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และเป็นผู้รับผลจากการกระทำดังกล่าว มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีหน้าที่ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน และการที่จะให้มนุษย์แก้ปัญหาดังกล่าวได้นั้น จำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจ การมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มตั้งแต่เด็ก ดังนั้นสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเพราะเป็นสถาบันที่เด็กเข้าไปเรียน เล่นโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงพฤติกรรมผู้นำที่ต้องมี การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นซึ่งนำชี้แนะ ผลักดันหรือควบคุมสมาชิกเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดขององค์กรนอกจากพัฒนาสร้างสรรค์ในทุกด้าน รวมไปถึงด้านการเป็นผู้นำสิ่งแวดล้อมและความสะอาดเพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาและนักเรียนได้ทำตามเป็นแบบอย่าง และส่งผลให้บรรยากาศในสถานศึกษาเป็นสถานที่เด็กมีความสุขและอยากมาเรียนทุกวัน¹

---

¹มูลนิธิกรีนกรีนธรรมชาติ, ธรรมชาติกำลังเตือนมนุษย์ให้หยุดทำร้ายธรรมชาติ, เข้าถึงเมื่อ 15 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.agrinature.or.th/article/168.>,

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญยิ่ง ในการบริหารงานสถานศึกษาทุกด้าน ผู้นำต้องแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์การทำงานที่หลากหลายเพื่อช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮาลปีน (Halpin) ที่แสดงแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำสามารถมองได้ในสองมุมมอง คือ 1) พฤติกรรมด้านมุ่งงาน (initiating structure) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมผู้นำที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับผู้ร่วมงานหรือสมาชิกในกลุ่มทางด้านความเข้าใจในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และ 2) พฤติกรรมด้านมุ่งสัมพันธ์ (consideration) หมายถึงพฤติกรรมผู้นำที่แสดงออกถึงความเป็นมิตรที่ดี มีความไว้วางใจ มีความนับถือซึ่งกันและกันความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ร่วมงานเป็นไปอย่างอบอุ่นและเป็นกันเอง² นอกจากการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายในโรงเรียน งานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนยังเรียกความเชื่อถือต่อผู้พบเห็นในเรื่องภาพลักษณ์ของโรงเรียนได้อีกด้วย ดังนั้นการดำเนินงานจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นที่รวมของผู้เรียนซึ่งมาจากหลายชุมชนมารวมกัน จึงเหมาะสำหรับการจัดการศึกษาอบรมและจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้เพราะผู้เรียนจำนวนมากเหล่านั้นต้องใช้ชีวิตประจำวันอยู่ในโรงเรียนอย่างน้อยวันละ 6-7 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 6-12 ปี ซึ่งตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโรงเรียนย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจของผู้เรียน รวมทั้งอิทธิพลต่อการเรียนการสอนด้วย ดังนั้นการจัดการศึกษาของโรงเรียนจึงเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันระหว่างผู้เรียนกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ผู้เรียนและบุคคลากรในโรงเรียนมีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจอีกทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนนั้นเป็นหน้าที่ของโรงเรียนโดยตรง การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต้องจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ คือ สถานที่ตั้งควรอยู่ในชุมชน ไม่เสี่ยงต่ออันตราย ไม่อยู่ใกล้ทางรถไฟและการจราจร ไม่คับคั่ง มีรั้วป้องกันอันตราย อาคารเรียนไม่แออัด มั่นคง แข็งแรง รับน้ำหนักได้จำนวนมากทนต่อภัยธรรมชาติ พื้นที่ใช้สอยและอุปกรณ์เครื่องใช้ห้องเรียน ห้องส้วม ห้องครัวและโรงอาหาร รวมทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ มีการดูแลให้ได้มาตรฐาน และถูกสุขลักษณะอยู่เสมอ การระบายอากาศ แสงสว่าง และเสียง มีการระบายอากาศดี ควรรับลมจากธรรมชาติ มีแสงสว่างเพียงพอต่อการอ่านหนังสือและทำกิจกรรมของเด็ก เสียงไม่ดังรบกวนการเรียนของเด็ก น้ำดื่ม-น้ำใช้สะอาด เพียงพอ

²Paul Hersey and Kenneth H. Blanchard, **Management of Organizational**, 4th ed. (Behavior: Utilizing Human Resources, 1982). 91-94.

และปรับปรุงคุณภาพก่อนนำมาดื่มและใช้การจัดการขยะแยกประเภทถึงขยะ มีฝาปิด ไม้รั้ว มีถุงรองรับเพื่อเก็บขน ลดการผลิตขยะ นำขยะมารีไซเคิลให้เกิดประโยชน์ การจัดการน้ำเสียมีการกำจัดเศษอาหาร ใช้บ่อดักไขมัน น้ำเสียจากส้วมบำบัดให้ถูกต้อง การควบคุมและกำจัดแมลง สัตว์พาหะนำโรคใช้วิธีทางกายภาพและทางเคมี เช่น ใช้ตาข่ายดัก ใช้กาวดัก และดูแลสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ เพื่อไม่ให้เป็นที่แหล่งเพาะพันธุ์แมลงและสัตว์นำโรคสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในโรงเรียนดูแลรักษาอุปกรณ์ในชั้นเรียนให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ รมั้ดระวังเรื่องระบบไฟฟ้า ควรเก็บสารเคมีต่าง ๆ ให้พ้นจากมือเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ รักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอและส่งเสริมด้านพฤติกรรมอนามัยให้แก่เด็ก³

ปัญหาของการวิจัย

สถานศึกษาจะเกิดการพัฒนามากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย อีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญคือ เรื่องของ พฤติกรรมผู้นำที่ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นซึ่งนำ ชี้นะ ผลักดันหรือควบคุมสมาชิกเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดขององค์กรนอกจากพัฒนาสร้างสรรค์ ผู้นำยังมีพฤติกรรมผู้นำที่ก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงานดังนี้ คือ ผู้นำติดยึด พฤติกรรมการบริหารหรือวัฒนธรรมการบริหารเดิมทำให้ไม่ถนัดในการบริหารแบบกระจายอำนาจ ความไม่ชัดเจนยังไม่รู้ไม่เข้าใจในการบริหารและการจัดการศึกษาตามแนวการกระจายอำนาจ ความไม่รู้และไม่สามารถปฏิบัติตามการกระจายอำนาจทั้ง 4 ด้าน โดยยังเน้นงานธุรการมากอยู่ การขาดจรรยาบรรณของการเป็นผู้บริหาร เช่น ความไม่ยุติธรรม ความประพฤติไม่เหมาะสม และการปฏิบัติงานนอกโรงเรียนมากเกินไปการคอร์รัปชัน เป็นต้น⁴

ผู้นำที่ไม่ตัดสินใจ ก็จะสร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบไม่มีใครกล้าตัดสินใจเช่นกัน เพราะขนาดตัวผู้นำเองยังครองเรื่องไว้ หรือรอ ๆ ๆ ไปเรื่อย ๆ การทำงานของพนักงานระดับรอง ๆ ลงมาก็จะยึดแนวทางเดียวกัน ก็คือ รอไปเรื่อย เพราะเรื่องที่ส่งขึ้นไปยังไม่ตัดสินใจ พนักงานก็ทำอะไรไม่ได้มากนัก สุดท้ายวัฒนธรรมองค์กรก็จะเป็นแบบเรื่อย ๆ ไม่มีใครที่จะกล้าฟันธง หรือตัดสินใจอะไรเลย องค์กรแบบนี้ จะเดินหน้าไปแบบช้า ๆ หรือบางทีอาจจะถอยหลังด้วยซ้ำไปผู้นำที่ไม่เคารพกฎเกณฑ์ ก็จะสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่มีการเคารพกฎเกณฑ์เช่นกัน พนักงานทุกคน

³กรมอนามัย, การอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน. เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก http://www.anamai.moph.go.th/ewt_news.php?nid=1922.

⁴สำนักนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย, เข้าถึงเมื่อ 25 พฤษภาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://admin.e-library.onecapps.org/Book/26.pdf>

ก็จะข้ามหัวหน้าไปหาผู้นำ ผู้นำเองก็บ้ำจ้ตอบคำถามของพนักงานคนนั้นด้วย แทนที่จะสั่งการให้ไปหาหรือกับหัวหน้าของตนเองก่อน ผลก็คือ จะเกิดความโกลาหลในการทำงาน การเสนองานไม่เป็นไปตามลำดับขั้นการบังคับบัญชา พนักงานอยากได้อะไรที่มีความสำคัญมาก ๆ ก็กระโดดข้ามหัวหน้าตนเองไปหานายเลย เพราะเชื่อว่า ยังไงซะไปหานายน่าจะดีกว่าหาหัวหน้าตนเอง ลองนึกภาพดูว่าวัฒนธรรมขององค์กรจะออกมาเป็นอย่างไร ถ้ามีผู้นำแบบนี้ผู้นำที่ขาดพลังการสร้างสรรค์ ก็จะสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่มีพลังไปด้วย การที่ผู้นำมีพลังในการทำงาน เขาจะเป็นคนคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และจะผลักดันงานที่คิดลงไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้อุทยานต่อให้สำเร็จ แล้วก็มีติดตามผลสำเร็จเป็นระยะ ๆ ถ้าผู้นำองค์กรขาดสิ่งเหล่านี้ องค์กรก็จะไม่มีอะไรใหม่ ๆ เกิดขึ้น ไม่มีความก้าวหน้าใด ๆ ไม่มีความสำเร็จอะไรใหม่ ๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไรที่ดีขึ้นอยู่กับระบบงานเดิม ๆ สินค้าเดิม ๆ ลูกค้านเดิม ๆ ผู้นำชอบแบ่งพรรคแบ่งพวก ก็จะสร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบแบ่งพรรคแบ่งพวกเช่นกัน ลักษณะของผู้นำแบบนี้มักจะมีความคิดแบบเลือกที่รักมักที่ชังอยู่ตลอด ใครที่เพ็ดทูลได้ดี ก็จะเชื่อกันนั้น ส่วนบางคนที่ไม่ค่อยดี ก็จะชอบบางแห่งก็มีการแบ่งกลุ่มชัดเจน ผู้นำจะคอยดูแลเอาใจใส่ทีมงานที่ทำรายได้ให้กับบริษัทมากกว่าหน่วยงานอื่นๆ ภายในองค์กร สุดท้ายวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมยังงี้ก็ไม่เกิด เพราะขนาดตัวผู้นำเองยังไม่สามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานเป็นทีมได้เลย ข้างล่างก็ไม่ต้องพูดถึงผู้นำที่ยึดถือชั้นยศ ก็จะสร้างวัฒนธรรมแบบเจ้ายศเจ้าอย่างให้เกิดขึ้นในองค์กร⁵

จากการสัมภาษณ์ นายสุมล เอี่ยมประดิษฐ์ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดทับกระดาน ตั้งกีดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้กล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่พบมีดังนี้ ด้านความสะอาดรั้วสถานศึกษามีบุคคลภายนอกกระโดดเข้าออกและทิ้งขยะทำให้รั้วสกปรก ถนนทางเข้าสถานศึกษาอยู่ติดกับตลาดนัดทำให้มีเศษขยะปลิวเข้ามา สนามกีฬาสนามเด็กเล่น มักมีบุคคลภายนอกเข้ามาเล่นและทิ้งถุงพลาสติกไว้ ผนังอาคารเรียน คุณครูบางท่านนำกระดาษขาวสองหน้าแปะ แะออกยากดูไม่สวยงามอาคารเรียนอาคารประกอบ ห้องน้ำสกรปรก เพราะนักเรียนบางคนใช้ห้องน้ำไม่เป็น ห้องเก็บของมีเศษของเหลือใช้และยังไม่ถูกทำลายควมรุ่มร้อน สถานศึกษาเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยจึงมีการพัฒนาด้านการปลูกและปรับเปลี่ยนต้นไม้ตามความคิดของผู้บริหารแต่ละท่าน ห้องเรียนธรรมชาติยังไม่รุ่มร้อนเท่าที่ควรด้านการจัดการห้องเรียนห้องเรียนบางห้องมีแสงสว่างน้อย ห้องเรียนบางห้องมีมุลนกลปลิวเข้ามาในห้องเรียนด้านความ

---

⁵ ประกัลภ์ ปัทมาพลังกูร, ผู้นำที่ไม่ดี สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่ดีตามมา, เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก [\(https://prakal.wordpress.com/2013/02/12/%E0%B8%\)](https://prakal.wordpress.com/2013/02/12/%E0%B8%) (เอกสารอัดสำเนา, 2558), 1.

ปลอดภัย สถานศึกษาตั้งอยู่ติดกับถนนซึ่งมีรถยนต์วิ่งขวักไขว่จึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ติดตัว
ตัดไฟเพื่อป้องกันไฟฟ้าช็อตทุกอาคารด้านสาธารณูปโภค นักเรียนบางคนไม่ประหยัด น้ำ ไฟ เวลา
ไฟดับ เปิดสวิตซ์ทิ้งไว้พอไฟมาไม่มีใครปิด น้ำประปาไม่ไหลเปิดก๊อกน้ำไว้พอน้ำมาไม่มีใคร
ปิด⁶

จากการสัมภาษณ์ นายสุริยะ รูปหมอก ผู้อำนวยการ โรงเรียนสระยายโสม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้กล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนี้
ด้านความสะอาด ไม่มีนักรถโรงเรียนที่จะคอยดูแลทำความสะอาด ครูและนักเรียนดูแลไม่ทั่วถึง
จึงทำให้ความสะอาดไม่เป็นไปตามที่กำหนดอาคารเรียนอาคารประกอบการ วางผังอาคารเรียน
ไม่เป็นสัดส่วนความร่มรื่น สถานที่ไม่อำนวยที่จะปลูกไม้เพื่อให้ความร่มรื่นด้านการจัดห้องเรียน
อาคารห้องเรียนไม่พอ การจัดห้องเรียนจึงไม่เป็นสัดส่วนทำให้ไม่เกิดความเรียบร้อยและไม่เป็นไป
ตามวิธีการจัดห้องเรียนทั่วไปด้านความปลอดภัย อาคารเรียนส่วนมากจะเกิดปัญหาตรงที่อาคาร
เรียนเก่าเกินไปและไม่มียงบประมาณในการซ่อมแซมอาจทำให้เกิดอันตรายต่อนักเรียนได้ จากการ
สัมภาษณ์⁷ นางชฎานิษฐ์ ศุภเศรษฐ์ศิริ ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดเขาพนมนาง สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้กล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมดังนี้ อาคารเรียน
อาคารประกอบการ อาคารเรียนไม่พอกับจำนวนห้องเรียน นักเรียนต้องใช้ห้องพิเศษเป็น
ห้องประจำชั้น จึงมีความจำเป็นต้องให้นักเรียนเดินเรียน ทำให้นักเรียนเสียเวลาในการเดินทาง
เวลาเรียนน้อยลงเรียนไม่เต็มที่ จากการสัมภาษณ์ นายขวัญชัย บัวงาม ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้าน
หนองกระทุ่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้กล่าวถึงปัญหา
สิ่งแวดล้อมดังนี้อาคารเรียนอาคารประกอบการ เกิดความชำรุดทรุดโทรมทำให้เกิดอันตรายต่อ
นักเรียน ด้านการจัดการห้องเรียน ครูไม่ให้ความสำคัญในการจัดแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนซึ่งเป็น
แหล่งเรียนรู้ภายในเบื้องต้น⁸ จากการสัมภาษณ์ นายวิทยา วงศ์ล้อม ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัด
ทับกระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้กล่าวถึงปัญหา

⁶สัมภาษณ์ สุมล เอี่ยมประดิษฐ์, รองผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดทับกระดาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2, 18 มิถุนายน 2556.

⁷สัมภาษณ์ สุริยะ รูปหมอก, ผู้อำนวยการ โรงเรียนสระยายโสม สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2, 18 มิถุนายน 2556.

⁸สัมภาษณ์ ชฎานิษฐ์ ศุภเศรษฐ์ศิริ, ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดเขาพนมนาง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2, 18 มิถุนายน 2556.

⁹สัมภาษณ์ ขวัญชัย บัวงาม, ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2, 18 มิถุนายน 2556.

สิ่งแวดล้อมด้านความสะอาด นกพิราบจำนวนมากเกาะบริเวณอาคารเรียนและถ่ายมูลทิ้งไว้ ส่งกลิ่นรบกวนนักเรียนอาคารเรียนอาคารประกอบการ สายไฟบนอาคารเรียนเก่าและชำรุด ด้านการจัดการห้องเรียน วัสดุ อุปกรณ์ โต๊ะ และเก้าอี้ ไม่เพียงพอสำหรับนักเรียน¹⁰

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนด วัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อทราบพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
2. เพื่อทราบการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนกับการจัดการ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

คำถามในการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางของการแสวงหาคำตอบและแนวทางในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ กำหนดข้อคำถามของการวิจัยดังต่อไปนี้คือ

1. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เป็นแบบใดและอยู่ในระดับใด
2. การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2 เป็นอย่างไร
3. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตั้งสมมติฐาน การวิจัยดังนี้

1. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เป็นแบบมุ่งงานอยู่ในระดับปานกลาง

¹⁰ สัมภาษณ์ วิชา วงศ์ล้อม, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทับกระดาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2, 18 มิถุนายน 2556.

2. การจัดการสิ่งแวดล้อมสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง

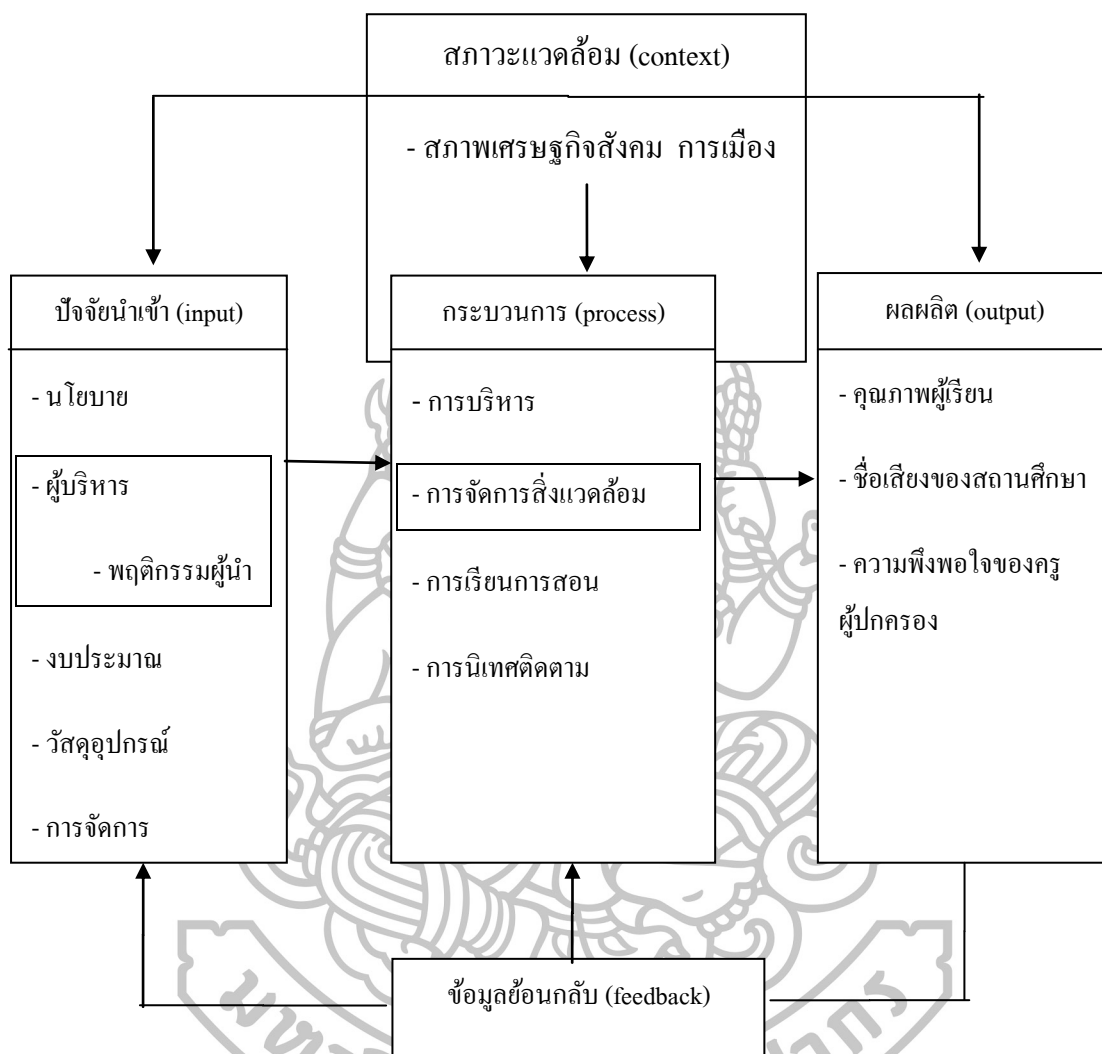
3. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กัน

ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย

แคทซ์ และคาห์น (Katz and Kahn) มีแนวคิดว่าองค์กรเป็นระบบเปิดประกอบด้วยระบบย่อย ๆ ภายในองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยระบบจะรับตัวป้อน (input) มีกระบวนการ (process) ที่เปลี่ยนแปลงตัวป้อนให้กลายเป็นผลผลิต (output) และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (context) ทั้งภายในและภายนอกองค์กรและการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาในระบบของการบริหารจัดการศึกษา ปัจจัยนำเข้า (input) ได้แก่ นักเรียน บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี นโยบายในด้านกระบวนการ (process) ซึ่งเป็นตัวเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าให้เป็นผลผลิตอันประกอบด้วย 1) การบริหาร 2) การนิเทศ 3) การเรียน การสอนจนเกิดเป็นผลผลิต (output) ซึ่งเป็นผลลัพธ์อันเกิดจากกระบวนการผลิต ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียน ความพึงพอใจของครู ผู้ปกครอง ซึ่งปัจจัย กระบวนการและผลผลิตสิ่งเหล่านี้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วย ดังภาพที่ 1¹¹

¹¹Daniel Katz and Robert L. Kahn, **The Social Psychology of Organization**, 2nd ed. (New York: John Wiley & Son, 1978), 2.

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: Daniel Katz and Robert L. Kahn, **The Social Psychology of Organization**, 2nd ed. (New York: John Wiley & Son, 1987), 20

: Paul Hersey and Kenneth H.B Lanchard, **Management of Organizational**, 4th ed (Behavior: Utilizing Human Resources, 1982), 91-94.

: สุเทพ ชีรศาสตร์, **ISO14000 มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม**, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2542), 42.

: สุนทร โคตรบรรเทา, **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ปัญญาชน, 2551), 12.

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของ ฮาลปิน (Halpin) ที่แสดงแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำสามารถมองได้สองมุมมอง คือ 1) พฤติกรรมด้านมุ่งงาน (initiating structure) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมผู้นำที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับผู้ร่วมงานหรือสมาชิกในกลุ่มทางด้านความเข้าใจในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และ 2) พฤติกรรมด้านมุ่งสัมพันธ์ (consideration) หมายถึงพฤติกรรมผู้นำที่แสดงออกถึงความเป็นมิตรที่ดีมีความไว้วางใจ มีความนับถือซึ่งกันและกันความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ร่วมงานเป็นไปอย่างอบอุ่นและเป็นกันเอง

สำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ผู้วิจัยใช้แนวคิดของระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดของ สุเทพ ชีรศาสตร์ ซึ่ง ได้กล่าวถึง ISO14001 Environmental Management System Specification With Guidance for use (EMS) โดยมีหลักการ 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อม 2) การวางแผนการดำเนินงานสิ่งแวดล้อม 3) การดำเนินการและการปฏิบัติการ 4) การตรวจสอบการปฏิบัติงานและการแก้ไข และ 5) การทบทวนการจัดการ รายละเอียดดังภาพที่ 2

พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร (X_{tot})	การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (Y_{tot})
1. พฤติกรรมด้านมุ่งงาน (X_1) 2. พฤติกรรมด้านมุ่งสัมพันธ์ (X_2)	1. การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม (Y_1) 2. การวางแผนการดำเนินงานสิ่งแวดล้อม (Y_2) 3. การดำเนินการและการปฏิบัติการ (Y_3) 4. การตรวจสอบการปฏิบัติงานและการแก้ไข (Y_4) 5. การทบทวนการจัดการ (Y_5)

ภาพที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา: Paul Hersey and Kenneth H. Blanchard, **Management of Organizational**, 4th ed.

(Behavior: Utilizing Human Resources, 1982), 91-94.

: สุเทพ ชีรศาสตร์, **ISO 14000 มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม**, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2542), 42.

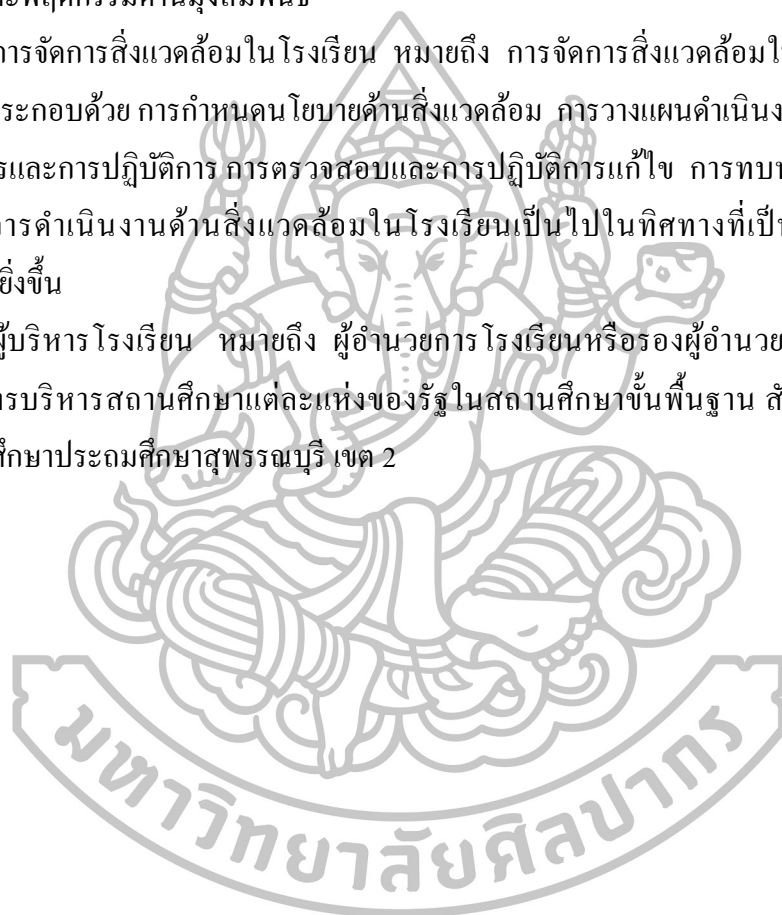
นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้ตรงกัน จึงได้นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

พฤติกรรมผู้นำ หมายถึง สิ่งที่ผู้นำที่แสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเจนที่มีผลต่อผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงานที่มีเป้าหมายและทิศทางเดียวกันซึ่งพฤติกรรมผู้นำจำแนกเป็น 2 ด้านคือพฤติกรรมด้านมุ่งงานและพฤติกรรมด้านมุ่งสัมพันธ์

การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่อยู่โดยรอบ ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม การวางแผนดำเนินงานสิ่งแวดล้อม การดำเนินการและการปฏิบัติการ การตรวจสอบและการปฏิบัติการแก้ไข การทบทวนการจัดการซึ่งจะทำให้การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเป็นไปในทิศทางที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งของรัฐในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากสภาพปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ในส่วนแรกเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ ความหมายของผู้นำตามแนวคิดของ Halpin และแบบสอบถามซึ่งได้รับการพัฒนามาใช้ตามแบบฉบับของ Halpin ในส่วนที่สองเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนตามแนวคิดของ สุเทพ ชีรศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย ความหมายของสิ่งแวดล้อม ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14000 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ รายละเอียดดังต่อไปนี้

พฤติกรรมผู้นำ

ยุคการศึกษาพฤติกรรมผู้นำ (Leader behavior) เริ่มต้นประมาณตอนต้นสงครามโลกครั้งที่สอง จนถึงประมาณ ค.ศ. 1967 เนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของการศึกษาลักษณะของผู้นำ ประกอบกับความเจริญทางจิตวิทยาในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ จึงทำให้นักวิจัยหันมาสนใจในการศึกษาพฤติกรรมของผู้นำ ว่าผู้นำทำหรือปฏิบัติอย่างไร เช่น วิธีการที่ผู้นำมอบหมายงาน วิธีการสื่อสาร วิธีสร้างแรงจูงใจให้แก่ลูกน้อง ซึ่งวิธีการศึกษาพฤติกรรมผู้นำเชื่อว่าผู้นำนั้นฝึกได้หรือเรียนได้ ดังนั้น ในการบริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องได้รับการฝึกฝนให้มีพฤติกรรมผู้นำที่เหมาะสมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารเองให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

กู๊ด (Good) กล่าวว่าพฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมของหน่วยงานหนึ่งได้แก่ บางสิ่งบางอย่างที่หน่วยงานได้กระทำ ทั้งที่ปรากฏออกมาให้เห็นทางกายภาพรวมถึงกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในอารมณ์ และเป็นกิจกรรมที่เกิดจากบุคคลที่มีจิตใจปกติ¹²

โวลแมน (Wolman) ให้ความหมายเชิงพฤติกรรมว่าผลรวมของการกระทำโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เกิดขึ้นภายในตนเอง และที่แสดงออกต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพและ

---

¹²Carter V. Good, *Dictionary of Education* (New York: McGraw-Hill Book Co., 1973), 58.

สังคม¹³

ผู้นำ (Leader) หมายถึง บุคคลที่มีศิลปะ บุคลิกภาพ ความสามารถ เหนือบุคคลทั่วไป สามารถชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามที่ต้องการได้ ส่วนความเป็นผู้นำ (Leadership) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อกลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารทุกคนควรเป็นผู้นำ และมีภาวะผู้นำ แต่ผู้นำไม่สามารถเป็นผู้บริหารที่ดีได้ทุกคน เพราะผู้บริหารต้องมีทักษะ มีความสามารถในหน้าที่ของผู้บริหารด้วย¹⁴

แทนเนนบอม (Tannenbaum) คณะได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่าหมายถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งในหลายบุคคลที่มีอำนาจ อิทธิพลหรือความสามารถในการจูงใจคนให้ปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการหรือคำสั่งของเขาได้ ผู้นำมีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติการหรือพฤติกรรมของคนอื่น¹⁵

ลิเคิร์ท (Likert) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของความเป็นผู้นำและแบ่งรูปแบบพฤติกรรมของผู้นำออกเป็น 2 แบบ คือ 1) พฤติกรรมที่ให้ความสำคัญกับคนเป็นหลัก (employee-centered) จะให้ความสนใจกับปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชาและสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อการปฏิบัติงานมีคุณภาพ และ 2) พฤติกรรมที่ให้ความสำคัญกับงานเป็นหลัก (job-centered) จะเน้นการควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด ใช้สิ่งจูงใจเพื่อกระตุ้นกำลังการผลิต ผลจากการวิจัยพบว่าหัวหน้าที่ให้ความสำคัญกับคนมีผลผลิตสูงกว่าหัวหน้าที่เน้นงานเป็นหลัก¹⁶

ฮาลปิน (Halpin) กล่าวว่า ผู้นำคือผู้ที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งใน 5 ประการ ต่อไปนี้ 1) บุคคลที่มีบทบาทหรืออิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น 2) บุคคลที่มีบทบาทเหนือกว่าบุคคลอื่น ๆ 3) บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำงานในหน่วยงานให้งานดำเนินไปสู่

¹³ Benjamin B. Wolman, **Dictionary of Behavioral Science** (New York: McMillan, 1973), 41.

¹⁴ ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. **บทบาทผู้บริหาร ผู้นำในยุคใหม่**, เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://uhost.rmutp.ac.th/kanlayanee.so/L4/4-1-1.htm>.

¹⁵ Robert Tannenbaum and other, **Leadership and Organization** (New York: McGraw-Hill Book Company, 1961), 24.

¹⁶ Rensis Likert, **New Patterns of Management** (Tokyo: Tosho: Printing Co., Ltd., 1961), 6.

จุดมุ่งหมายที่วางไว้ 4) บุคคลที่ได้รับเลือกจากบุคคลอื่นให้เป็นผู้ นำ และ 5) บุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำในหน่วยงานหรือหัวหน้าในหน่วยงาน¹⁷

สรุปได้ว่าลักษณะผู้นำแยกได้ตามสถานะของการเป็นผู้ นำอันได้แก่การเป็นผู้ นำตามกฎหมายผู้นำ โดยลักษณะพิเศษผู้นำโดยเป็นสัญลักษณ์และแยกได้ตามลักษณะและวิธีการปฏิบัติงานอันได้แก่ผู้นำแบบอัตตาธิปไตย ผู้นำแบบประชาธิปไตยและผู้นำแบบเสรีนิยม

ความหมายของพฤติกรรมผู้นำ

มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลายท่าน คือ คาร์เตอร์ (Carter) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้นำว่า เป็นพฤติกรรมใด ๆ ที่ผู้กระทำปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับ หรือกล่าวโดยกว้าง ๆ ก็คือ พฤติกรรมที่ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆปรารถนาที่จะแสดงพฤติกรรมเป็นผู้นำ ขณะที่ ชาร์ตล (Shartle) พฤติกรรมของบุคคลซึ่งมีผลต่อการกระทำของบุคคลอื่นหรือตอบสนองในเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับที่ ไลเคอร์ท (Likert) พฤติกรรมผู้นำเป็นพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเพื่อควบคุมกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายซึ่งจะมีอิทธิพลต่อผู้ตาม ส่วน แฮมพิลล์ (Hamphill) ว่า พฤติกรรมของผู้นำเป็นพฤติกรรมของแต่ละบุคคลขณะที่เข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มด้วยเป้าหมายเดียวกัน ในทำนองเดียวกันกับที่ ฟิดเลอร์ (Fiedler) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมผู้นำ หมายถึงการกระทำเฉพาะสิ่งที่ผู้นำผูกพันในวิถีทางเดียวกันและประสานการทำงานร่วมกันของสมาชิกของกลุ่มที่อาจรวมถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ของงานการยกย่องหรือวิพากษ์วิจารณ์สมาชิกกลุ่ม ตลอดจนการแสดงถึงสวัสดิภาพและความรู้สึกของกลุ่มเป็นต้น¹⁸

กล่าวได้ว่าพฤติกรรมผู้นำนั้นเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเจนที่มีผลต่อผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงานที่มีเป้าหมายและทิศทางเดียวกันและจากการศึกษาพฤติกรรมผู้นำพบว่าพฤติกรรมผู้นำนั้นเน้นที่พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกอย่างถาวรหรืออาจกล่าวได้ว่าผู้นำที่มีประสิทธิผลหรือไม่มีประสิทธิผลนั้นไม่ได้ต่างกันที่คุณลักษณะ (trait) แต่จะต่างกันที่วิธีการปฏิบัติของผู้นำที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ โดยที่พฤติกรรมนั้นถูกสร้างขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะหยุดก็ต่อเมื่อแรงขับถูกขจัดออกไป

¹⁷Andrew W. Halpin, **Theory and Research in Administration** (New York: McGraw-Hill Book Co., 1996), 27-28.

¹⁸Cater, Shartle, Likert, Hemphill and Fiedler, อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, **Administrative Leadership Chapter 2**, เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.thai.net.swan>.

ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ

การศึกษาค้นคว้าที่มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอตามแนวคิดของ Halpin

จากการศึกษาค้นคว้าที่มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ ได้มุ่งเน้นหนักทางพฤติกรรมของผู้นำมากกว่าที่จะศึกษาการเป็นผู้นำ ผลงานที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำก็คือแบบสอบถามที่เรียกว่า Leader Behavior Description Questionnaire ซึ่งเรียกย่อว่า LBDQ แบบสอบถามนี้เป็นผลงานของ John K. Hemphill and Alvin E. Coons และได้รับการพัฒนาและปรับปรุงโดย Halpin, Winer, Stogdill เป็นต้น แบบสอบถามนี้จำแนกพฤติกรรมของผู้นำออกเป็น 2 มิติ คือ แบบมุ่งงาน (initiating structure) และมุ่งสัมพันธ์ (consideration) ทั้งแบบมุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์นั้น Halpin ได้อธิบายไว้ ดังนี้

แบบมุ่งงาน (initiating structure) หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม หรือระหว่างผู้นำกับสมาชิกในด้านความเข้าใจในการดำเนินการตามนโยบายตามแบบแผน การติดต่อช่องทางสื่อสาร และวิธีการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงในภารกิจที่ต้องปฏิบัติ

แบบมุ่งสัมพันธ์ (consideration) หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้นำกับสมาชิกของกลุ่มโดยมีความเป็นมิตร การเคารพซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจกัน และความอบอุ่นเป็นกันเองแบบสอบถาม LBDQ มีทั้งหมด 30 ข้อ เป็นกิจสัมพันธ์และ มิตรสัมพันธ์ อย่างละ 15 ข้อ แบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นสูง สัมประสิทธิ์ของความ เชื่อมั่นของมุ่งงานเท่ากับ .86 และมุ่งสัมพันธ์เท่ากับ .93 แบบสอบถามแต่ละข้อ เป็นพฤติกรรมของผู้นำหรือหัวหน้าให้ผู้ที่บังคับบัญชาเป็นผู้ตอบ ดังนี้¹⁹

แบบมุ่งงาน

1. ผู้นำแสดงให้เห็นให้ผู้ร่วมงานเข้าใจเจตคติต่อการทำงานอย่างชัดเจน
2. ผู้นำได้นำความคิดใหม่ ๆ ของเขามาใช้กับผู้ร่วมงาน
3. ผู้นำพุดจารัดกุมชัดเจน โดยผู้ร่วมงานไม่ต้องถาม
4. ผู้นำปกครองด้วยความแข็งแกร่ง
5. ผู้นำได้ตำหนิผลงานที่บกพร่องของผู้ร่วมงาน
6. ผู้นำใช้คนได้เหมาะสมกับชนิดของงาน
7. ผู้นำทำงานได้โดยไม่ต้องวางแผน

¹⁹Paul Hersey and Kenneth H. Blanchard, **Management of Organizational**, 4th ed (Behavior: Utilizing Human Resources, 1982), 91-94.

8. ผู้นำได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน
9. ผู้นำเร่งรัดการทำงานให้ทันตามเวลา
10. ผู้นำส่งเสริมผู้ร่วมงานให้ทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน
11. ผู้นำได้ย้าให้ผู้ร่วมงานทราบถึงตำแหน่งหน้าที่ของตนเองในหน่วยงาน
12. ผู้นำขอร้องให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ได้วางเอาไว้
13. ผู้นำแจ้งให้ผู้ร่วมงานทราบถึงความมุ่งหวังของ หน่วยงานที่มีต่อผู้ร่วมงาน
14. ผู้นำสอดคล้องให้ผู้ร่วมงานทำงานเต็มกำลังความสามารถที่มีต่อผู้ร่วมงาน
15. ผู้นำสอดคล้องดูแลให้ผู้ร่วมงานมีการประสานงานในการทำงาน

หมายเหตุ ข้อ 3 และข้อ 7 คะแนนเป็นลบ

แบบมุ่งสัมพันธ์

1. ผู้นำได้ช่วยเหลือผู้ร่วมงานเป็นเรื่องส่วนตัว
2. ผู้นำได้ช่วยเหลืองานเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกชื่นชมในการเป็น

สมาชิกของหน่วยงาน

3. ผู้นำเป็นคนที่เข้าใจง่าย
  4. ผู้นำหาโอกาสรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน
  5. ผู้นำชอบปฏิบัติตามคำฟัง
  6. ผู้นำเอาใจใส่เรื่องสวัสดิการของผู้ร่วมงานแต่ละคน²⁰
  7. ผู้นำปฏิเสธที่จะอธิบายถึงการกระทำต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของตัวผู้นำเอง
  8. ผู้นำปฏิบัติตามคำฟังโดยไม่ปรึกษาหารือกับผู้ร่วมงาน
  9. ผู้นำไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นใหม่ ๆ
  10. ผู้นำปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานในฐานะเป็นผู้เท่าเทียมกัน
  11. ผู้นำแสดงความเต็มใจในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง
  12. ผู้นำแสดงตนเป็นมิตรและเป็นกันเองไม่ถือตัว
  13. ผู้นำทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกสบายใจในขณะที่สนทนากัน
  14. ผู้นำได้นำข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานมาปฏิบัติ
  15. ผู้นำขอความเห็นชอบจากผู้ร่วมงานในเรื่องสำคัญ ๆ ก่อนที่จะดำเนินงานต่อไป
- หมายเหตุ ข้อ 5, 7, 8 และ 9 คะแนนเป็นลบ

²⁰Paul Hersey and Kenneth H. Blanchard, **Management of Organizational**, 4th ed.

(Behavior: Utilizing Human Resources, 1982), 91-94.

หลังจากให้คะแนนแบบทดสอบหมดแล้วก็นำคะแนนที่ได้มาหาคะแนนเฉลี่ยของแต่ละมิติเพราะแต่ละมิติเป็นอิสระจากกัน จากนั้นก็จะทราบว่าจะอยู่ในตำแหน่งใดส่วนใดของตารางดังภาพที่ 3 ซึ่งเครื่องหมายบวกแปลว่ามีมากเครื่องหมายลบหมายความว่าน้อย²¹

ด้านมุ่งมั่น	สูง	มุ่งสัมพันธ์ต่ำ (-) มุ่งมั่นสูง(+)	มุ่งสัมพันธ์สูง (+) มุ่งมั่นสูง (+)
	ต่ำ	มุ่งสัมพันธ์ต่ำ (-) มุ่งมั่นต่ำ (-)	มุ่งสัมพันธ์สูง (+) มุ่งมั่นต่ำ (-)
		ต่ำ	สูง

มิตรสัมพันธ์

ภาพที่ 3 พฤติกรรมผู้นำด้านมุ่งมั่น และด้านมุ่งสัมพันธ์

ที่มา: Paul Hersey and Kenneth H. Blanchard, **Management of Organizational**, 4th ed.

(Behavior: Utilizing Human Resources, 1982), 91-94.

จากภาพที่ 3 พฤติกรรมผู้นำด้านมุ่งมั่นสูง และด้านมุ่งสัมพันธ์ตามแนวคิดของฮาลปีน สามารถจำแนกพฤติกรรมผู้นำได้ 4 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 มุ่งสัมพันธ์สูง (+) มุ่งงานสูง (+)

แบบที่ 2 มุ่งสัมพันธ์สูง (+) มุ่งงานต่ำ (-)

แบบที่ 3 มุ่งสัมพันธ์ต่ำ (-) มุ่งงานต่ำ (-)

แบบที่ 4 มุ่งสัมพันธ์ต่ำ (-) มุ่งงานสูง (+)²²

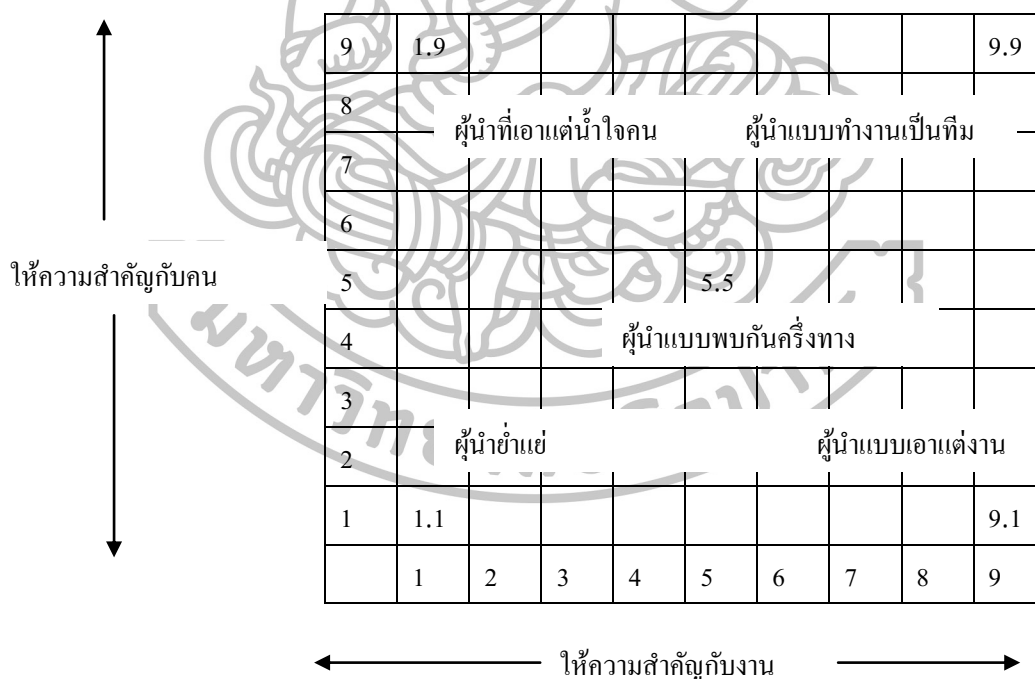
²¹Paul Hersey and Kenneth H. Blanchard, **Management of Organizational**, 4th ed. (Behavior: Utilizing Human Resources, 1982), 91-94.

²²Ibid.

ทฤษฎีความเป็นผู้นำตามตาข่ายการจัดการของ เบลค และมูตัน (Blake and Mouton's Managerial Grid)

พฤติกรรมผู้นำที่เป็นทฤษฎีตาข่ายการบริหาร (managerial grid theory) เบลค และมูตัน (Blake and Mouton) เป็นผู้เสนอทฤษฎีนี้ซึ่งสืบเนื่องมาจากผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกโดยเสนอว่ารูปแบบพฤติกรรมผู้นำสามารถทำเป็นตาข่ายเชื่อมโยงสองมิติ (two dimension grid) ได้ คือ มิติที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับคน (concern for production) กับมิติที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงาน (concern for production)

พฤติกรรมผู้นำสามารถจำแนกได้ 5 แบบ คือ 1) แบบอิมโพอเวอร์ริช (impoverish) คือ ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับงานและคนน้อย 2) แบบคันทรีคลับ (country club) คือผู้นำที่ให้ความสำคัญกับคนมากแต่ให้ความสำคัญกับงานน้อย 3) แบบทาส์ (task) คือผู้นำที่ให้ความสำคัญกับงานมากแต่ให้ความสำคัญกับคนน้อย 4) แบบมิดเดิลออฟเดอะโรด (middle of the road) คือผู้นำที่ให้ความสำคัญทั้งงานและคน และ 5) แบบทีม (team) คือผู้นำที่ให้ความสำคัญกับงานและคนมาก

ภาพที่ 4 พฤติกรรมผู้นำตามทฤษฎีตาข่ายการบริหารตามแนวคิดของ เบลค และมูตัน

ที่มา: A.J. DuBrin, *The Reengineering Survival Guide: Managing and Succeeding in the Changing Work-place* (Cincinnati, OH: Thomson Executive Press, 1995), 115.

จากตาข่ายบริหารของ เบลค และมูตัน (Blake and Mouton) ข้างต้นจะเห็นได้ว่า การมุ่งงานอยู่ในแนวนอน ผู้นำที่ได้คะแนน 9 คะแนน บนแกนอนจะแสดงให้เห็นการมุ่งงานสูงสุด ส่วนแกนตั้งเป็นแกนมุ่งคน ผู้นำที่ได้คะแนน 9 คะแนนแกนตั้งแสดงให้เห็นถึงการมุ่งคนสูงสุด และถ้าผู้นำได้คะแนนต่ำทั้ง 2 แกน ย่อมเชื่อว่าผู้นำมีแนวทางการบริหารไม่ดี ตาข่ายการบริหารดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรม 5 แบบ คือ

1. ผู้นำแบบ (1,1) เป็นผู้นำแสดงพฤติกรรมบริหารที่ไม่สนใจทั้งคน และไม่หวังผลของงานบริหารงานแบบเหนื่อย ๆ เลื่อย ๆ ทำงานแบบได้เท่าไรเอาเท่านั้น เข้าทำนองแบบเช้าชามเย็นชาม ทำงานประจำไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีจุดหมาย
2. ผู้นำแบบ (1,9) ผู้นำแบบนี้เป็นผู้นำแบบลูกทุ่ง มุ่งที่จะมีสัมพันธกับบุคคลเป็นใหญ่ พยายามทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความพึงพอใจสูงสุด โดยที่ทำให้ผลผลิตของงานต่ำ พยายามสร้างความเป็นกันเองเป็นมิตรกับคนทั้งหลาย แต่ไม่ได้มุ่งที่จะเห็นผลผลิตของงานหนัก
3. ผู้นำแบบ (9,1) ผู้นำแบบนี้แสดงพฤติกรรมการบริหารที่มุ่งให้งานสำเร็จแต่อย่างเดียวโดยไม่สนใจความต้องการของบุคคล เป็นผู้นำแบบขึ้นสมองมุ่งแต่ประสิทธิภาพของการทำงานโดยไม่สนใจความต้องการของบุคคล คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของเพื่อนร่วมงาน
4. ผู้นำแบบ (9,9) เป็นผู้นำที่มีพฤติกรรมการบริหารที่มุ่งเน้นทั้งคนและผลงาน ทำงานเป็นหมู่คณะ เพื่อนร่วมงานมีความพึงพอใจในการทำงาน ให้ความร่วมมือร่วมใจ ทำให้งานประสบความสำเร็จสูง ทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในผลงานที่ทำ
5. ผู้นำแบบ (5,5) เป็นผู้นำที่ให้ความสนใจทั้งคนและงานพอสมควร และให้ความสำคัญแก่ทั้งคนและงานในระดับปานกลาง เพื่อนร่วมงานมีความพึงพอใจบ้าง ผลงานสำเร็จตามสมควร²³

ทฤษฎีการเป็นผู้นำของ เคิร์ตเลวิน (Kurt Lewin's Studies)

แบ่งลักษณะผู้นำเป็น 3 แบบ คือ

1. ผู้นำแบบอัตตานิยมหรืออัตตา (Autocratic Leaders) จะตัดสินใจด้วยตนเองไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แน่นอนขึ้นอยู่กับตัวผู้นำเองคิดถึงผลงานไม่คิดถึงคนบางครั้งทำให้เกิดศัตรูได้ผู้นำลักษณะนี้จะใช้ได้ดีในช่วงภาวะวิกฤตเท่านั้นผลของการมีผู้นำลักษณะนี้จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเองและไม่เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

²³Paul Hersey and Kenneth H. Blanchard, **Management of Organizational**, 4th ed. (Behavior: Utilizing Human Resources, 1982), 91-94.

2. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leaders) ใช้การตัดสินใจของกลุ่มหรือให้ผู้ตามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจรับฟังความคิดเห็นส่วนรวมทางานเป็นทีมมีการสื่อสารแบบ 2 ทาง ทำให้เพิ่มผลผลิตและความพึงพอใจในการทำงานบางครั้งการอิงกลุ่มทำให้ใช้เวลานานในการตัดสินใจระยะเวลาที่เร่งด่วนผู้นำลักษณะนี้ไม่เกิดผลดี

3. ผู้นำแบบตามสบายหรือเสรีนิยม (Laissez-Faire Leaders) จะให้อิสระกับผู้ใต้บังคับบัญชาเต็มที่ในการตัดสินใจแก้ปัญหาจะไม่มีการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอนไม่มีหลักเกณฑ์ไม่มีระเบียบจะทำให้เกิดความคับข้องใจหรือความไม่พอใจของผู้ร่วมงานได้และได้ผลผลิตต่ำกว่าการทำงานของผู้นำลักษณะนี้เป็นการกระจายงานไปที่กลุ่มถ้ากลุ่มมีความรับผิดชอบและมีแรงจูงใจในการทำงานสูง สามารถควบคุมกลุ่มได้ดีมีผลงานและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ลักษณะผู้นำแต่ละแบบจะสร้างบรรยากาศในการทำงานที่แตกต่างกันดังนั้นการเลือกใช้ลักษณะผู้นำแบบใดย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานการณ์ด้วย²⁴

การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ความหมายของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

คำว่า สิ่งแวดล้อม มีความหมายตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “environment” ได้มีผู้ให้ความหมายพอสรุปได้ดังนี้ สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น นับตั้งแต่คน สัตว์ ดิน น้ำ ต้นไม้ ภูเขา ตลอดจนอาคารบ้านเรือน ถนนหนทางสิ่งประดิษฐ์ต่างๆรวมถึงทั้งขนบธรรมเนียมด้วย

“สิ่งแวดล้อม” หมายความว่า สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งทีมนุษย์ได้ทำขึ้น

“คุณภาพสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า คุณภาพของธรรมชาติ อันได้แก่ สัตว์ พืช และทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ และสิ่งทีมนุษย์ได้ทำขึ้น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชนและความสมบูรณ์สืบไป ของมนุษยชาติ

“มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า ค่ามาตรฐานคุณภาพ น้ำ อากาศ เสียง และสภาวะอื่น ๆ ของสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดเป็นเกณฑ์ทั่วไปสำหรับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ

²⁴Kurt Lewin's, อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา, หลักการและทฤษฎีการบริหาร การศึกษา (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ปัญญาชน, 2551), 14.

สิ่งแวดล้อม²⁵

ความสำคัญของการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสถานะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เป็นสภาพการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่เป็นภาพสะท้อนทางความรู้สึกของบุคคลเมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีก็เรียกว่าบรรยากาศดีในทางตรงกันข้ามเมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีก็เรียกว่าบรรยากาศไม่ดีโรงเรียนซึ่งมีบรรยากาศที่ดีจะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจรู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียนโรงเรียนที่มีบรรยากาศไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหิน เฉยเมย ว่าเหว และไม่อยากมาโรงเรียนโรงเรียนที่มีบรรยากาศดีจะทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่และมีความสุข แต่ถ้าบรรยากาศของโรงเรียนไม่ดีทุกคนก็จะมีแต่ความระทมทุกข์²⁶

โรงเรียนเป็นสถานที่ที่รวมของประชากรกลุ่มวัยเรียนและเยาวชนซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนที่สำคัญเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศ โรงเรียนจึงจำเป็นต้องเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัยจากการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียนพร้อมทั้งส่งเสริมให้มีสุขภาพดีแบบองค์รวมการบริการอนามัยโรงเรียนเป็นบริการที่จัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม ป้องกันการเจ็บป่วยและแก้ไขปัญหสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนของเด็กนักเรียน นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปให้กลับมา มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง นักเรียนมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน แนวทางการแก้ไข การส่งเสริม ป้องกัน จึงมีแนวทางในที่แตกต่างกันออกไป การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนหรือสถานศึกษา ประกอบด้วยการจัดบริการด้านสุขภาพ การศึกษา สิ่งแวดล้อม มีการประสานงานกันระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชนเพื่อเอื้ออำนวยและสนับสนุนทรัพยากรให้งานบรรลุเป้าหมาย บุคลากรทางด้านสาธารณสุขมีบทบาทหน้าที่มุ่งให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีทัศนคติที่ดีและมีการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน²⁷

²⁵ สุเทพ ชีรศาสตร์, ISO14000 มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2542.

²⁶ ชเนศ ขำเกิด, การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน, เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.nan2.go.th/UserFiles/File>.

²⁷ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ขอบเขตงานอนามัยของโรงเรียน, เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก http://tsl.tsu.ac.th/courseware/school/lesson1/L1_3.htm.

ขอบเขตงานอนามัยโรงเรียน

โรงเรียนเป็นสถานที่ที่รวมของประชากรกลุ่มวัยเรียนและเยาวชนซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนที่สำคัญเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศ โรงเรียนจึงจำเป็นต้องเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัยจากการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีสุขภาพดีแบบองค์รวม

การบริการอนามัยโรงเรียนเป็นบริการที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมป้องกันการเจ็บป่วยและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนของเด็กนักเรียน นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปให้กลับมาเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้อง นักเรียนมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน แนวทางการแก้ไข การส่งเสริม ป้องกันจึงมีแนวทางในที่แตกต่างกันออกไป การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนหรือสถานศึกษาประกอบด้วยบริการด้านสุขภาพ การศึกษา สิ่งแวดล้อม มีการประสานงานกันระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชนเพื่อเอื้ออำนวยและสนับสนุนทรัพยากรให้งานบรรลุเป้าหมาย บุคลากรทางด้านสาธารณสุขมีบทบาทหน้าที่มุ่งให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีทัศนคติที่ดีและมีการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน ขอบเขตงานอนามัยโรงเรียนประกอบด้วยกิจกรรมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกละเลย (school health environment) หรือ การสุขาภิบาลโรงเรียน (school sanitation) คือ การจัดโรงเรียนให้ถูกละเลย เพื่อให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดี โดยการควบคุมดูแลและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดี เพื่อให้ปลอดภัยจากโรค การเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุต่าง ๆ เชื่อกันว่าสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลบวกต่อสุขภาพ แนวทางการดูแลสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นการดูแลสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนเป็นการส่งเสริมและป้องกันโรค สิ่งสำคัญนักเรียนได้รู้บทบาทของตนเอง เกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการดูแลสิ่งแวดล้อมให้ถูกละเลย ดังนั้นการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กนักเรียน โดยเฉพาะการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งประโยชน์ที่สำคัญของชุมชน และมีบทบาทในการให้ความรู้ ปลูกฝังทัศนคติ พฤติกรรมต่างๆ ให้แก่เด็กนักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตของชุมชน โดยมุ่งให้เขาเหล่านั้นสามารถนำ ความรู้ ทักษะชีวิต ประสบการณ์ ที่ได้รับจากการเรียนในโรงเรียนไปใช้ในการดำรงชีวิต รวมทั้งสามารถดูแลสุขภาพของคนในครอบครัวและในชุมชนได้ สิ่งสำคัญยิ่งกว่าคือทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาต่าง ๆ เป็น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กนั้นเติบโต เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในอนาคต

การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกละเลยมีดังนี้

1.1 การควบคุมป้องกัน ปรับปรุงสิ่งที่เข้าสู่ร่างกายให้ปลอดภัยจากเชื้อโรคและสารพิษ เช่น น้ำ ขยะ และส้วม

1.2 นึกถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นภายใน โรงเรียน ครูสามารถควบคุมและป้องกันได้ เช่น สนามเด็กเล่น สระน้ำหรือเครื่องเล่นภายในโรงเรียน

1.3 ดูแลความสะอาดของสถานที่ปรุงอาหาร ขายอาหาร ตลอดจนการใช้สารปรุงแต่งในการประกอบอาหาร

1.4 ดูแลเกี่ยวกับน้ำดื่ม น้ำใช้ ตลอดจนภาชนะใส่น้ำดื่มให้เพียงพอ

1.5 ห้องน้ำมีความสะอาด เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

1.6 การกำจัดสิ่งปฏิกูล กำจัดขยะ น้ำโสโครกอันเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงและสัตว์นำโรค

1.7 การจัดห้องเรียน ดูแลเกี่ยวกับการถ่ายเทอากาศ ความร้อน แสงสว่าง การจัดโต๊ะ เก้าอี้ และความปลอดภัยของตัวอาคาร

1.8 การจัดห้องพยาบาลให้ถูกละเลยและจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ที่เหมาะสม

1.9 ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ถูกละเลย และสวยงาม

สถานที่ตั้ง

โรงเรียนไม่ควรตั้งอยู่ห่างจากบ้านมากเกินไป และห่างจากชุมชนอย่างน้อยครึ่งกิโลเมตร ที่ตั้งควรเป็นที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง บริเวณโรงเรียนควรมีเนื้อที่เพียงพอ มีสนามเด็กเล่นสามารถขยายโรงเรียนได้ในอนาคต ควรมีต้นไม้ใหญ่เพื่อเป็นร่มเงา

เสียง

โรงเรียนต้องอยู่ห่างจากเสียงที่เป็นปัญหา กับหู เช่น โรงงานอุตสาหกรรม สถานีขนส่ง สนามบิน เป็นต้น WHO ได้กำหนดความดังเสียงที่คนเราทนฟังได้ ไม่เกิน 85 เดซิเบล

สนามโรงเรียน

ควรจัดบริเวณสนามโรงเรียนให้นักเรียนได้ออกกำลังกาย มีเครื่องเล่นสำหรับการปีนป่าย สนามฟุตบอล สระว่ายน้ำควรมีรั้วล้อมรอบและมีป้ายปิดประกาศเป็นเขตอันตราย ห้ามเข้าใกล้

อาคารเรียน

การก่อสร้างอาคารต้องคำนึงถึงแสงสว่าง การระบายอากาศ อาคารไม่ควรหันหน้าไปทางทิศตะวันออกหรือทิศตะวันตกเนื่องจากเป็นทิศของการรับแสง ทำให้รบกวน

การเรียนของนักเรียน รูปตัวอาคารควรเป็นรูปตัว U L I E T เพื่อความสะดวกในการขยายโรงเรียน ในอนาคต ผนังห้องเรียนควรเป็นสีสว่างพอดิ เช่น ขาว เทา ครีม และฟ้า เป็นต้น

อาคารประกอบ

อาคารประกอบ เช่น โรงครัว โรงอาหาร โรงฝึกงาน โรงพลศึกษาควรแยกเป็นส่วนส่วนเพื่อป้องกันกลิ่น เสียงรบกวนสมาธิในการเรียนของนักเรียน

ห้องพยาบาล

ควรอยู่ชั้นล่างสุดของอาคาร และควรอยู่ใกล้ห้องครู หรือในกรณีที่ไม่มีห้องพยาบาลก็สามารถกั้นแบ่งห้องของครู โดยใช้ม่านกั้น

การจัดน้ำดื่ม น้ำใช้

น้ำดื่มต้องเป็นน้ำที่สะอาด เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน เช่น มีอ่างน้ำพุ หรือน้ำสะอาดให้นักเรียนดื่มหรือใช้ตามเกณฑ์ที่กรมอนามัยกำหนดไว้

การกำจัดขยะมูลฝอย

ควรมีภาชนะเก็บและรองรับขยะมูลฝอยตามบริเวณต่าง ๆ ในโรงเรียน รวมทั้งมีการระบายน้ำทิ้งที่ถูกสุขลักษณะ

ส้วมและที่ปัสสาวะ

จำนวนที่ปัสสาวะต้องพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน

2. การบริการด้านสุขภาพ (health service)

การบริการด้านสุขภาพเป็นการดำเนินงานเพื่อการส่งเสริม ป้องกันการเกิดโรคในเด็กวัยเรียน ซึ่งการเจ็บป่วยเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนของเด็ก ดังนั้น ในการดำเนินงานในส่วนนี้เป็นการดำเนินงานในลักษณะเป็นทีม มิใช่ผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการโดยลำพัง ที่สำคัญคือ ต้องมีการวางแผนร่วมกับครูผู้ซึ่งรับผิดชอบงานด้านสุขภาพในโรงเรียน เพื่อร่วมค้นหาปัญหา วางแผน ดำเนินงานตามแผนและประเมินผล กิจกรรมด้านการบริการสุขภาพแก่นักเรียน จะครอบคลุมการบริการด้านต่าง ๆ เช่น การตรวจสุขภาพ ตรวจวัดสายตา ตรวจการได้ยิน ฝ้าระวังภาวะการเจริญเติบโตด้วยการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง การสร้างเสริมภูมิคุ้มกัน โรคด้วยการฉีดวัคซีน เป็นต้น

3. การบริการด้านการศึกษาหรือสุขศึกษา (health education)

การสอนสุขศึกษา เป็นกระบวนการหรือขั้นตอนเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ด้านการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมการให้ความรู้ เสริมสร้างประสบการณ์ ปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องสุขภาพแก่นักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ รูปแบบกิจกรรม

ด้านนี้อาจจะเป็นบทบาทของเจ้าหน้าที่ทางสุขภาพในการให้ความรู้แก่นักเรียน หรือการสนับสนุนให้ครู นักเรียนเป็นผู้ให้ความรู้เรื่องสุขภาพแก่เพื่อน ๆ ด้วยกัน

4. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชน (school and home relationship)

การดำเนินงานในปัจจุบันเป็นลักษณะใช้สถานที่หรือกลุ่มเป้าหมายเป็นฐานโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน เด็กไทยให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา การดำเนินงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกัน ทั้งฝ่ายครอบครัวและชุมชน ให้ทุกฝ่ายมีความรู้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทความรับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพ ดังนั้นเมื่อเด็กเข้าสู่รั้วของโรงเรียนมิใช่หมายความว่าครอบครัวหรือชุมชนจะขาดการดูแล แต่ทั้งครอบครัว ชุมชน และโรงเรียนต้องร่วมมือกันทำหน้าที่อบรมสั่งสอนดังกล่าว²⁸

มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001)

ISO 14001 คือ มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (environmental management system) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 ที่ใช้เป็นแนวทางให้องค์กรหรือหน่วยงานสามารถจัดระบบการจัดการของตนเพื่อให้บรรลุนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ ดังนั้น ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมจึงเป็นระบบที่มีโครงสร้างหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีวิธีการ กระบวนการและทรัพยากรอย่างเพียงพอในการดำเนินการ ภายใต้หลักเกณฑ์คือการวางแผน (planning) การนำไปปฏิบัติ (doing) การตรวจสอบ (checking) และการทบทวน (action)

ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม หรือ ISO 14001 จึงเป็นมาตรฐานสากลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าและเป็นที่ยอมรับทั้งในเชิงพาณิชย์และสังคม เนื่องจากการดำเนินการของระบบจะช่วยให้องค์กรสามารถวางนโยบายและวัตถุประสงค์ ข้อกำหนด กฎระเบียบต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงองค์กรสามารถควบคุมและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อันอาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตลอดจนกระบวนการทำงานอื่น ๆ ได้

การที่องค์กรมีความมุ่งมั่นและนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม หรือ ISO 14001 มาใช้นั้น ก็จะทำให้องค์กรได้รับประโยชน์อย่างมากในฐานะที่เข้าไปมีบทบาทสำคัญต่อการป้องกันและ

²⁸มหาวิทยาลัยทักษิณ, ขอบเขตงานอนามัยของโรงเรียน, เข้าถึงเมื่อ 15 มีนาคม 2559, เข้าถึงได้จาก http://www.tsl.tsu.ac.th/courseware/school/lesson1/L1_3.htm

แก้ไขปัญหาล้างแวล้อมทั้งในระดับ องค์กรและสังคมภายนอก ซึ่งประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับจากการนำระบบ ISO 14001 ไปปฏิบัติ เช่น

1. องค์กรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ เนื่องจากจะทำให้้องค์กรสามารถวางแผนการใช้ทรัพยากรและพลังงานให้น้อยลง และลดค่าใช้จ่ายในการแก้ปัญหาและการบำบัดของเสียได้
2. ช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางการค้า โดยเฉพาะคู่ค้าหรือคู่แข่งทางการค้าที่มุ่งประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมควบคู่กับประเด็นคุณภาพอื่น ๆ
3. องค์กรจะเป็นที่ยอมรับและได้รับความเชื่อถือ ความไว้วางใจจากสังคม สถาบัน และหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น เช่น เป็นที่เชื่อถือของสถาบันการเงินและเพิ่มความเชื่อมั่น สำหรับผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์หรือผู้ลงทุน เป็นต้น
4. เกิดสัมพันธภาพอันดีต่อสังคมภายนอก เนื่องจากการผลิต การบริการขององค์กรไม่มีผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมภายนอกอื่น ๆ
5. องค์กรสามารถสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีได้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม องค์กรต่าง ๆ สามารถนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม หรือ ISO 14001 ไปปฏิบัติร่วมกับระบบบริหารอื่น ๆ ที่องค์กรดำเนินการอยู่ได้ โดยมาตรฐาน ISO 14001 นี้สามารถประยุกต์ใช้ได้กับองค์กรทุกขนาด ทุกประเภท ซึ่งความสำเร็จของการดำเนินการขององค์กรจะขึ้นอยู่กับความร่วมแรงร่วมใจของพนักงานทุกระดับ ทุกแผนก โดยเฉพาะผู้บริหารสูงสุดที่ต้องแสดงความมุ่งมั่นและเจตนาจริงใจในการผลักดันให้องค์กรของตนมีการนำ ISO 14001 ไปปฏิบัติ รวมทั้งพนักงานทุกคนที่จะมีส่วนร่วมและเป็นกลไกสำคัญให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ โดยการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ตลอดจนมีการพัฒนาความคิด และกระบวนการไปสู่ระบบการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่องต่อไป

ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับองค์การมาตรฐานสากล (ISO)

ISO ก่อตั้งขึ้นใน ปี ค.ศ. 1947 มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ปัจจุบันมีสมาชิก 136 ประเทศ แต่ละประเทศจะมีองค์กรมาตรฐานสากลเป็นผู้แทนของประเทศนั้น ๆ มี 91 ประเทศที่เป็นสมาชิกประเภทที่หนึ่ง (full member) 34 ประเทศเป็นสมาชิกประเภทที่สอง (correspondent) และ 11 ประเทศเป็นสมาชิกอีกประเภทที่สาม (subscriber) ประเทศไทย (โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม) และประเทศเวียดนาม (โดย Directorate for Standards and Quality) เป็นสมาชิกประเภทที่หนึ่ง ประเทศกัมพูชา (โดย Industrial Standards Bureau) เป็นสมาชิกประเภทที่สามซึ่งสามารถมีผู้แทนอยู่ใน ISO ได้โดยจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับมาตรฐานตั้งแต่เป็นฉบับร่างแต่ไม่มีสิทธิออกเสียง ส่วน สปป.ลาวยังไม่ได้เป็นสมาชิกของ ISO

วัตถุประสงค์ของ ISO คือ การส่งเสริมมาตรฐานการออกแบบและการปฏิบัติงานทั่วโลกเพื่อให้มีการปรับปรุงด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ซึ่งจะช่วยในการซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ISO ยังมุ่งที่จะฝึกความร่วมมือในการคิดค้นทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน

ISO มีคณะกรรมการและคณะทำงานด้านต่าง ๆ ประมาณ 3,000 ชุด เพื่อทำงานด้านเทคนิคในการพัฒนามาตรฐานด้านต่างๆ เช่น ด้านสุขภาพ ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณภาพ วิศวกรรมและวัสดุศาสตร์ โทรคมนาคม ก่อสร้าง การขนส่งทางถนน รถไฟ ทางอากาศ และทางทะเล ส่วนมาตรฐานทางอิเล็กทรอนิกส์และวิศวกรรมไฟฟ้าจะมี IEC (International Electrotechnical Commission) เป็นผู้พัฒนามาตรฐาน

การพัฒนามาตรฐานกระทำโดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญจากประเทศสมาชิก และจะเผยแพร่มาตรฐานฉบับร่างให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น เมื่อสามารถตกลงเห็นชอบร่วมกันได้แล้วก็จะกำหนดเป็นมาตรฐานต่อไป กระบวนการนี้อาจใช้เวลาหลายปี

ISO ไม่ได้มาจากตัวย่อขององค์การมาตรฐานสากล (International Organization for Standardization) แต่มาจากคำในภาษากรีกว่า “isos” แปลว่า “เท่ากัน” (เช่น isobar, isotherm, isosceles, isotope, isometric, isomer) ISO จึงมีความหมายถึง เจตนารมณ์ขององค์การที่ต้องการสร้างมาตรฐานให้เท่าเทียมเหมือนกันทั่วโลก การใช้คำว่า ISO ยังช่วยให้เป็นตัวย่อเดียวกันในทุกประเทศเมื่อแปลเป็นภาษาต่าง ๆ แล้ว

มาตรฐาน ISO

ในปี ค.ศ. 2000 ISO ได้พัฒนามาตรฐานมาแล้วรวม 13,000 มาตรฐาน ส่วนมากใช้กับอุตสาหกรรมการผลิต บริการ หรือมาตรฐานที่รู้จักกันแพร่หลายอย่าง เช่น

ความเร็วของฟิล์มถ่ายภาพ (ISO 100, 200, 400)

ความหนาและขนาดของบัตรโทรศัพท์และบัตรเครดิต

ขนาดและแบบตู้คอนเทนเนอร์ขนส่งสินค้าทางเรือ รถไฟและรถยนต์

มาตรฐานเกลียวของตะปูเกลียวและตัวน็อตเพื่อให้ใช้ได้ทั่วโลก

ขนาดของกระดาษสำนักงาน (เช่น A4, letter, legal)

ตัวเลข ISBN ที่ปกในของหนังสือเพื่อบอกหัวเรื่องและคำสำคัญของหนังสือ

การสุ่มตัวอย่างและการวิเคราะห์ทางสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ISO 9000 สำหรับระบบคุณภาพที่ออก ในปี ค.ศ. 1987 และปรับปรุงปี ค.ศ. 1994 และ ค.ศ. 2000 กับ ISO 14000 สำหรับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในปี ค.ศ. 1996 และ

ปรับปรุงในปี ค.ศ. 2001 นับเป็นมาตรฐานสองอย่างที่ผิตแตกไปจากมาตรฐานต่าง ๆ ที่เคยมีมา มาตรฐาน ISO 9000 และ ISO 14000 จะไม่กำหนดเป็นตัวเลขที่เจาะจง

มาตรฐาน ISO 14000

มาตรฐาน ISO14000 ที่เผยแพร่แล้วและที่กำลังร่างอยู่มีจำนวนรวมกัน ประมาณ 20 มาตรฐาน ดังสรุปในตารางต่อไปนี้

ISO 14001 ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม - รายละเอียดข้อกำหนดระบบการจัดการ สิ่งแวดล้อม

ISO 14004 ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม - หลักการทั่วไป ระบบ และคำแนะนำ ด้านเทคนิค

ISO 14010 แนวทางการตรวจประเมิน - หลักการทั่วไปของการตรวจประเมิน

ISO 14011 แนวทางการตรวจประเมิน - ขั้นตอนการตรวจประเมิน-การตรวจ ประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

ISO 14012 แนวทางการตรวจประเมิน - คุณสมบัติของผู้ตรวจประเมิน

ISO 14020-14025 ฉลากเพื่อสิ่งแวดล้อม

ISO 14031 การวัดผลปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

ISO 14040-14048 การประเมินวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์

ISO 14050 คำศัพท์การจัดการสิ่งแวดล้อม

ISO 14061 ข้อมูลการใช้มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 และ ISO 14004 สำหรับองค์กรทางด้านป่าไม้

ISO Guide 64 คู่มือการรวมประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมไว้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ISO 14001 มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

ISO 14001 เป็นมาตรฐานเดียวในหมวดนี้ที่บริษัทจะขอการรับรองได้โดยผ่านการ ตรวจสอบจากหน่วยงานอิสระที่ได้รับการรับรองแล้วหน่วยงานรับรองมาตรฐานจะต้องมีการ รับรองจากองค์กรที่ดูแลด้านมาตรฐานของประเทศ องค์กร International Accreditation Forum (IAF) เป็นผู้ทำหน้าที่เฝ้าระวังการรับรองมาตรฐานเพื่อให้การรับรองนี้ทรงคุณค่าเป็นที่น่าเชื่อถือ เมื่อต้นปี ค.ศ. 2001 ได้มีการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 ไปแล้วประมาณ 23,000 รายทั่วโลก

ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับ ISO 14001

มีความเข้าใจผิดว่าใบรับรองมาตรฐาน ISO14001 นั้นออกให้องค์กร แท้จริงแล้ว ISO ไม่ได้ออกประกาศนียบัตร แต่เป็นการประเมินว่าระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรหนึ่งโดย เทียบกับเกณฑ์หรือเงื่อนไขของมาตรฐาน ISO 14001 ถ้าเข้าตามเกณฑ์ก็อาจจดทะเบียนมาตรฐาน

นั้นได้ แต่ตัวบริษัทไม่อาจอ้างว่าเป็นบริษัทที่ได้รับรองโดย ISO และการจดทะเบียน ISO 14001 ไม่ได้หมายความว่าผลิตภัณฑ์ของบริษัทนั้นจะไม่มีอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมถึงแม้ว่า ISO ประารถาจะให้เป็นอย่างนั้น

ISO 14001 ไม่ใช่มาตรฐานบังคับตามกฎหมาย แต่เป็นการสมัครใจ แม้ว่าบางประเทศกำลังจะออกกฎหมายตามมาตรฐาน ISO ก็ตาม มาตรฐานนี้ไม่ใช่เกณฑ์ที่บอกระดับสูงสุดที่จะยอมให้มีการก่อภาวะมลพิษได้ มาตรฐานนี้จะช่วยส่งเสริมหรือสามารถใช้ร่วมกับกฎหมายควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยพยายามช่วยให้มีการควบคุมตรวจสอบด้วยตัวเองมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงที่ได้ผลสูงเกินกว่ากฎหมายกำหนด การมีใบรับรอง ISO14001 ไม่เป็นเครื่องประกันว่าบริษัทนั้นจะทำตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา เพราะบางครั้งอาจมีเหตุขัดข้องหรือเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายของการใช้ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001

ประโยชน์ในระดับปฏิบัติการ

เดิมที่ผู้บริหารบริษัทมักมองว่าการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นต้นทุนของธุรกิจแทนที่จะมองว่าเป็นการปรับปรุงการทำงานอย่างถูกต้อง แต่บริษัทที่มีวิสัยทัศน์จะไม่หยุดอยู่เพียงแค่การปฏิบัติเพียงเพื่อให้ไม่ต้องมีปัญหากับผู้ตรวจสอบ เพราะการทำอย่างนั้นเป็นการตั้งรับและไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งยังเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่ายอีกด้วย ดังนั้น บริษัทที่มองไปข้างหน้าจึงเห็นว่าการใช้ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแบบ ISO 14001 น่าจะช่วยให้บริษัทก้าวนำไปอีกระดับหนึ่ง ทำให้ประหยัดเงินและทำงานง่ายขึ้น

ISO 14001 เป็นระบบที่ต้องมีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง จึงช่วยให้บริษัทรักษาระดับผลงานที่ดีเอาไว้ได้ ระบบนี้ช่วยลดอุบัติเหตุ ช่วยให้มีการระมัดระวังอย่างดี พนักงานของรัฐและศาลมักพิจารณาบริษัทที่มีการระมัดระวังอย่างดีด้วยความเห็นใจ หากบางครั้งเกิดเหตุที่ทำให้ผลงาน ต่ำกว่าปกติไปบ้าง

ISO 14001 ยังเป็นระบบบริหารความเสี่ยงอีกด้วย ระบบนี้จะช่วยชี้จุดที่อาจมีความเสี่ยง หรือกิจกรรมหรือเครื่องมือที่อาจมีความเสี่ยง พร้อมทั้งช่วยให้แนวทางการแก้ไขและป้องกัน ทำให้ไม่ต้องคอยบริหารภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้น ๆ อีกต่อไป

ประโยชน์ทางการตลาดและประชาสัมพันธ์

การปฏิบัติตาม ISO 14001 ช่วยให้บริษัทมีชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ลูกค้า ชุมชนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน บริษัทประกัน เจ้าหนี้ ผู้ถือหุ้นและลูกจ้างล้วนชื่นชมยินดีกับองค์กรที่พยายามรักษาสิ่งแวดล้อมทุกระดับ ISO 14001 ยังเป็น

เหมือนหนังสือเดินทางที่บริษัทจะใช้ในการค้าระหว่างประเทศซึ่งยอมเปิดประตูต้อนรับบริษัทที่มี การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี เท่ากับช่วยในการขยายตลาดและโอกาสในการลงทุนให้บริษัท

จากการสำรวจการจดทะเบียน ISO 14001 พบว่า ข้อได้เปรียบในการแข่งขันและ แรงกดดันจากลูกค้าเป็นเหตุผลสำคัญที่ผลักดันให้บริษัทมาขอจดทะเบียน บริษัทที่ไม่มี ISO 14001 จะเสียเปรียบคู่แข่งที่มี ISO 14001 และบริษัทที่มี ISO 14001 ยังได้ประโยชน์จากการใช้ระบบ การจัดการสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

อุปสรรคในการใช้ระบบจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001

ในตอนเริ่มต้นการใช้ ISO 14001 อาจทำให้รู้สึกเหนื่อยและท้อแท้อยู่บ้างเพราะ ผู้บริหารและพนักงานจะต้องมาวางแผนสำหรับการใช้ ISO 14001 ในขณะที่ต้องทำงานประจำ ตามปกติอยู่แล้วบริษัทอาจมีบุคลากรความชำนาญงาน เครื่องมือ เวลาและเงินอยู่จำกัด การสนับสนุนจากผู้บริหารสูงสุดจะช่วยเป็นกำลังใจที่สำคัญ หากผู้บริหารสูงสุดไม่จริงจังหรือ เพียงแต่พูดเฉย ๆ แต่ไม่สนับสนุนด้านอื่น ๆ ก็จะเป็นอุปสรรคต่อการเริ่มต้น ISO 14001 และอาจ เจียบหายไปไปในที่สุด

ข้อกำหนดทั่วไปของ ISO 14001

กรอบของ ISO 14001

หลักการของ ISO 14001 คือการปรับปรุงที่ต่อเนื่องกันไป เริ่มจากการวางระบบการ จัดการและการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ไปสู่การใช้ระบบการจัดการ การตรวจสอบ ประสิทธิภาพของระบบและแก้ไขจุดบกพร่อง จากนั้นเป็นการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของ ระบบเป็นระยะ ๆ โดยผู้บริหารและนำไปสู่การปรับเป้าหมายใหม่เพื่อเริ่มวงจรใหม่ของการ วางแผน ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมีลักษณะเป็นกลไกที่เชื่อมต่อกัน แต่ก็ต้องมีการขยายให้ เติบโตและปรับให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมได้ด้วย ระบบจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับคนและ ทรัพยากรที่จะใช้ในระบบ

ISO 14001 ประกอบด้วย 17 องค์ประกอบที่ขึ้นต่อกันและกันใน ISO14001 ไม่มีส่วน ที่ให้เลือกได้ ทุกอย่างมีความสำคัญเท่ากัน ส่วนประกอบต่าง ๆ เป็นลำดับดังนี้

นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

การวางแผน

ประเด็นทางสิ่งแวดล้อม

ข้อกำหนดทางกฎหมาย

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

แผนงานการจัดการสิ่งแวดล้อม

การนำไปปฏิบัติและดำเนินการ

โครงสร้างและหน้าที่

การอบรม การสร้างจิตสำนึกและความสามารถ

การสื่อสาร

การจัดทำเอกสารระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

การควบคุมเอกสาร

การควบคุมการดำเนินงาน

การเตรียมพร้อมในสถานการณ์ฉุกเฉิน

การตรวจสอบและแก้ไข

การติดตามและวัดผล

การแก้ไขข้อผิดพลาด

การบันทึกผล

การตรวจติดตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

การพิจารณาบทบทวน

มุมมองเกี่ยวกับ ISO 14001

จากความตั้งใจที่ดีเป็นจะเริ่มตั้งไปจนถึงผลงานที่เห็นได้จนจดทะเบียน ISO 14001 ได้สำเร็จนั้นไม่ใช่งานที่ยากมากเกินไป แต่ต้องมีความมุ่งมั่น มีแนวทางชี้นำ และที่สำคัญคือต้องถือเป็นพันธกรณีที่ต้องทำให้ลุล่วง

สิ่งแรกที่ต้องทำคือการระบุปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ออกเกิดจากการดำเนินงาน ผลิตภัณฑ์หรือบริการของบริษัทเสียก่อน ต่อไปจึงจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้ครบถ้วน ขั้นตอนต่อไปเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการปรับปรุงด้านสิ่งแวดล้อมโดยต้องครอบคลุมปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญสูงสุดตามที่จัดลำดับไว้แล้วและต้องคำนึงถึงความเห็นของกลุ่มผู้สนใจ (เช่น ชุมชน รัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ) จากนั้นจึงจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับใช้ในการดำเนินการขององค์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามหลักการของมาตรฐาน ISO 14001 ส่วนการปรับปรุงระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมนั้นต้องอย่างต่อเนื่อง

ขณะเดียวกันฝ่ายบริหารสูงสุดจะต้องทำความเข้าใจกับพนักงานในเรื่องนโยบายสิ่งแวดล้อมที่เป็นไปตามมาตรฐาน ISO 14001 ซึ่งจะพื้นฐานสำหรับการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเข้ามาใช้ นโยบายควรต้องเหมาะสมกับวัฒนธรรม ประชญา และค่านิยมขององค์กรด้วย

ที่กล่าวมานี้คือช่วงของการวางแผนสำหรับ ISO 14001 การนำแผนนี้ไปปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐาน ISO 14001 คือ ขั้นตอนต่อไปในการนี้จำเป็นต้องสร้างความชัดเจนสำหรับทุกคนว่ามีบทบาทหน้าที่อย่างไรและจะต้องมีตัวแทนของฝ่ายจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ประสานงานกับฝ่ายบริหารสูงสุดมีการหาความจำเป็นที่จะต้องจัดฝึกอบรม มีการอบรม มีการสร้างช่องทางสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร และมีการจัดทำเอกสารบันทึกสิ่งที่ได้ทำไปแล้ว

ขั้นตอนท้ายสุดของระยะเริ่มนำแผนสู่การปฏิบัติก็คือ การวางระบบควบคุมเพื่อป้องกันมลพิษซึ่งอาจเป็นการควบคุมด้านเทคนิค หรือด้านขั้นตอนการดำเนินงานและมีแผนเตรียมพร้อมกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน

เมื่อเริ่มใช้ระบบการจัดการตามมาตรฐาน ISO 14001 แล้วก็ต้องมีการตรวจวัดผลและการแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการติดตามตรวจวัดผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ และบันทึกผลไว้พร้อมทั้งมีการแก้ไขและการป้องกันโดยเร็ว การตรวจสอบนี้เป็นเรื่องจำเป็นเพื่อให้แน่ใจได้ว่าทุกอย่างเป็นไปตามมาตรฐาน ISO 14001 สุดท้ายผู้บริหารระดับสูงต้องนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมาพิจารณาทบทวนหาจุดอ่อนอยู่เสมอ จะต้องมีการพิจารณารายงานผลการประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เสนอ โดยฝ่ายจัดการสิ่งแวดล้อมและผู้บริหาร อาจเปลี่ยนแปลงจุดเน้นและลำดับความสำคัญของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมหากเห็นว่าจำเป็น โดยต้องจัดหาทรัพยากรให้พอเพียงสำหรับดำเนินการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย

ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสามารถเสริมกันได้กับระบบควบคุมคุณภาพ ระบบการเงิน และการวางแผนธุรกิจในระดับยุทธศาสตร์ ISO14001 มีเจตนาจะให้องค์กรจัดความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมเท่ากันกับฝ่ายอื่น ๆ การให้มาตรฐาน ISO 14001 อาจใช้กันทั้งบริษัท หรือสำหรับเครื่องอุปกรณ์หนึ่งอย่างหรือสำหรับบริเวณปฏิบัติการหนึ่งแห่งก็ได้ แต่จะต้องมีลักษณะเป็นหน่วยงานหนึ่งด้วยตัวของมันเอง

การประเมินสภาพระบบการจัดการที่มีอยู่

ทุกองค์กรจะต้องมีส่วนที่เป็นกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่บ้าง ไม่ว่าจะองค์กรนั้นจะล่าหลังแค่ไหนก็ตาม จุดแรกก่อนลงมือวางแผนสำหรับ ISO 14001 จึงควรทบทวนดูว่าองค์กรมีอะไรอยู่แล้วบ้างที่เกี่ยวกับงานด้านสิ่งแวดล้อมการทบทวน ณ จุดเริ่มต้นนี้มีแนวทางแนะนำไว้ในเอกสาร ISO 14001 เรื่องหลักการระบบ และการสนับสนุนทางเทคนิคโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมลพิษและสิ่งแวดล้อมโดยตรงและเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายด้านทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ การขนส่ง การขนส่งทางเรือชายฝั่งทะเล สุขภาพ และอื่น ๆ

2. ประเมินการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรว่าเป็นไปตามกฎหมายข้อกำหนด ข้อบัญญัติและแนวปฏิบัติอื่น ๆ (แม้จะไม่เป็นกฎหมาย) หรือไม่ และดูด้วยว่าเป็นไปตามนโยบายและขั้นตอนปฏิบัติขององค์กรนั้นหรือไม่
  3. พิจารณาว่ากิจกรรมใดขององค์กร หรือผลิตภัณฑ์หรือบริการใดอาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรืออาจทำให้เกิดกฎหมาย
  4. พิจารณานโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติที่ต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายนอกองค์กร เช่น ผู้ให้บริการ ผู้รับเหมา ผู้จัดส่งสินค้าหรือวัสดุให้องค์กร เพื่อดูว่ามีสิ่งใดที่อาจสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมให้องค์กรได้
  5. ประเมินแนวโน้มการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหรือข้อผิดพลาดที่เกือบจะเกิดขึ้น เพื่อดูว่ามีการตรวจสอบสาเหตุอย่างถี่ถ้วนหรือไม่ มีมาตรการแก้ไขและป้องกันอย่างได้ผลหรือไม่
  6. สำรวจความคิดเห็นของกลุ่มสนใจ เช่น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร
  7. ประเมินดูว่าระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรเป็นตัวช่วยหรือเป็นตัวอุปสรรคต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
  8. วิเคราะห์หาช่องว่างระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่นั้น ยังห่างไกลจากระบบตามมาตรฐาน ISO 14001 อย่างไรบ้าง
  9. กำหนดระดับผลงานด้านสิ่งแวดล้อมที่อยากเห็น โดยดูตัวอย่างที่ดีที่สุดจากองค์กรอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็องค์กรในธุรกิจเดียวกันหรือต่างกันก็ตาม
  10. จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อปิดช่องว่างที่ยังห่างจาก ISO 14001 กำหนดกรอบเวลา ความรับผิดชอบ ทรัพยากรที่ต้องใช้ และการให้รางวัลต่อความสำเร็จ
- ข้อกำหนดต่าง ๆ ของ ISO 14001

1. ขอบเขต
2. เอกสารอ้างอิง
3. นิยามศัพท์
  - 3.1 ผู้ตรวจประเมิน
  - 3.2 การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
  - 3.3 การแก้ไข
  - 3.4 เอกสาร
  - 3.5 สิ่งแวดล้อม

-
- 3.6 ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม
  - 3.7 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
  - 3.8 ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม
  - 3.9 วัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม
  - 3.10 ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
  - 3.11 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม
  - 3.12 เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม
  - 3.13 ผู้มีส่วนร่วม
  - 3.14 การประเมินภายใน
  - 3.15 ความไม่เป็นไปตามข้อกำหนด
  - 3.16 องค์กร
  - 3.17 การป้องกัน
  - 3.18 การป้องกันมลพิษ
  - 3.19 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน
  - 3.20 บันทึก
  - 4. ข้อกำหนดระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม
    - 4.1 ข้อกำหนดทั่วไป
    - 4.2 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม
    - 4.3 การวางแผน
      - 4.3.1 ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม
      - 4.3.2 กฎหมายและข้อกำหนด
      - 4.3.3 วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนดำเนินงาน
    - 4.4 การนำไปปฏิบัติและการดำเนินงาน
      - 4.4.1 ทรัพยากร บทบาท หน้าที่ และอำนาจ
      - 4.4.2 ความสามารถ การฝึกอบรมและจิตสำนึก
      - 4.4.3 การสื่อสาร
      - 4.4.4 เอกสาร
      - 4.4.5 การควบคุมเอกสาร
      - 4.4.6 การควบคุมการดำเนินงาน
      - 4.4.7 การพร้อมรับและการตอบสนองเหตุฉุกเฉิน

4.5 การตรวจสอบ

4.5.1 การเฝ้าตรวจและการวัด

4.5.2 การประเมินความสอดคล้อง

4.5.3 ความไม่เป็นไปตามข้อกำหนด การแก้ไขและการป้องกัน

4.5.4 การตรวจประเมินภายใน

4.6 การทบทวนโดยผู้บริหาร

4.1 ข้อกำหนดทั่วไป

องค์กรต้องจัดทำระบบ เป็นเอกสาร นำไปปฏิบัติรักษาไว้ และปรับปรุงระบบ การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องตามข้อกำหนดของมาตรฐานสากลนี้ และ ต้องกำหนดว่าระบบที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อกำหนดอย่างไร

องค์กรต้องกำหนดขอบเขตของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และจัดทำเป็น เอกสารไว้

4.2 นโยบายสิ่งแวดล้อม

ผู้บริหารสูงสุดต้องกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมขององค์กร และต้องมั่นใจว่า ภายใต้อขอบเขตของการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม นโยบายนั้นจะต้อง

4.2.1 เหมาะสมกับลักษณะธุรกิจ ขนาด และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของ กิจกรรม ผลิตภัณฑ์และบริการ

4.2.2 รวมถึงความมุ่งมั่นในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และป้องกันมลพิษ

4.2.3 รวมถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายที่ประยุกต์ใช้ และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรเป็นสมาชิก ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์กร

4.2.4 กำหนดกรอบในการกำหนดและทบทวนวัตถุประสงค์และเป้าหมาย สิ่งแวดล้อม

4.2.5 จัดทำเป็นเอกสาร นำไปปฏิบัติ และคงไว้

4.2.6 สื่อสารไปยังพนักงานทุกคน หรือบุคคลอื่น ๆ ที่ปฏิบัติงานให้กับองค์กร

4.2.7 เผยแพร่ต่อสาธารณะได้

4.3 การวางแผน

4.3.1 ลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อม

องค์กรต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงาน (ฉบับ เดี่ยวหรือมากกว่านั้น)

4.3.1.1 เพื่อชี้บ่งลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของกิจกรรมผลิตภัณฑ์และบริการ ภายใต้ขอบเขตของการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งในส่วนที่องค์กรสามารถควบคุมได้ และมีอำนาจเหนือสิ่งนั้นได้ เพื่อคำนึงถึงในการวางแผน หรือการพัฒนาใหม่ ๆ หรือการสร้างหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรม ผลิตภัณฑ์ บริการ ใหม่ และ

4.3.1.2 เพื่อกำหนดว่าลักษณะปัญหานั้น มีหรืออาจมีผลกระทบที่สำคัญต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ องค์กรต้องจัดทำข้อมูลดังกล่าวเป็นเอกสาร และทำให้เป็นปัจจุบันเสมอ องค์กรต้องมั่นใจว่าลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญได้ถูกพิจารณาในการจัดทำ การนำไปปฏิบัติ และการรักษาไว้ซึ่งระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

4.3.2 กฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ
องค์กรต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงาน (ฉบับเดียวหรือมากกว่านั้น)

4.3.2.1 เพื่อชี้บ่งและเข้าถึงกฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ประยุกต์ใช้ซึ่งองค์กรเป็นสมาชิก โดยกฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์กร และ

4.3.2.2 เพื่อกำหนดว่าข้อกำหนดต่าง ๆ ดังกล่าว นำไปประยุกต์ใช้กับลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์กรอย่างไร

องค์กรต้องมั่นใจว่ากฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ประยุกต์ใช้ ซึ่งองค์กรเป็นสมาชิกนั้น ได้ถูกพิจารณาในการจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

4.3.3 วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และโครงการ
องค์กรต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งวัตถุประสงค์และเป้าหมายสิ่งแวดล้อมที่เป็นเอกสาร สำหรับหน่วยงานและระดับที่เกี่ยวข้องภายในองค์กร

วัตถุประสงค์และเป้าหมายจะต้องวัดผลได้ในกรณีที่สามารถทำได้ และสอดคล้องกับนโยบายสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความมุ่งมั่นที่จะป้องกันมลพิษ ปฏิบัติให้สอดคล้องตามกฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรเป็นสมาชิก และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ในการจัดทำและทบทวนวัตถุประสงค์และเป้าหมาย องค์กรต้องคำนึงถึงกฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรเป็นสมาชิก และพิจารณาถึงลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ทางเลือกด้านเทคโนโลยีและการเงิน ข้อกำหนดในการปฏิบัติการ และข้อกำหนดทางธุรกิจ รวมถึงมุมมองของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

องค์กรต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่ง โครงการ (โครงการเดียว หรือมากกว่านั้น) เพื่อบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยโครงการนั้น ๆ ต้องรวมถึง

4.3.3.1 การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อบรรลุผลตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ในหน่วยงานและระดับที่เกี่ยวข้องภายในองค์กร และ

4.3.3.2 วิธีการและช่วงเวลาดำเนินการให้บรรลุผล

4.4 การนำไปปฏิบัติและการดำเนินการ

4.4.1 ทรัพยากร บทบาท ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่

ฝ่ายบริหารต้องมั่นใจว่า ทรัพยากรที่จำเป็นมีเพียงพอต่อการจัดทำ การนำไปปฏิบัติ การรักษาไว้ และการปรับปรุงระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรในที่นี้ รวมถึงทรัพยากรบุคคล และความชำนาญเฉพาะทาง โครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) ขององค์กร เทคโนโลยี และทรัพยากรทางการเงิน

บทบาท ความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่จะต้องถูกกำหนด จัดทำเป็น เอกสาร และมีการสื่อสารเพื่อช่วยให้ง่ายต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรต้องแต่งตั้งผู้แทนฝ่ายบริหารเป็นการเฉพาะ (ท่านเดียวหรือมากกว่านั้น) ผู้ซึ่งนอกเหนือจากความรับผิดชอบอื่นแล้ว ต้องถูกกำหนดบทบาท ความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่เพื่อ

4.4.1.1 ทำให้มั่นใจว่า ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ถูกจัดทำ นำไป ปฏิบัติ และรักษาไว้ โดยสอดคล้องตามข้อกำหนดของมาตรฐานสากลนี้

4.4.1.2 รายงานผลการดำเนินการของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมต่อ ผู้บริหารสูงสุดเพื่อทบทวน รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

4.4.2 ความรู้ความสามารถ การฝึกอบรม และจิตสำนึก

องค์กรต้องมั่นใจว่า บุคคลใด ๆ ก็ตามที่ปฏิบัติงานในองค์กร หรือ ปฏิบัติงานในนามองค์กร ซึ่งมีโอกาสก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (เรื่องเดียวหรือ มากกว่านั้น) ที่ชี้บ่งโดยองค์กร เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถโดยบนพื้นฐานของการศึกษา การฝึกอบรม หรือประสบการณ์ที่เหมาะสม และจัดเก็บบันทึกที่เกี่ยวข้องไว้้องค์กรต้องชี้บ่งความ จำเป็นในการฝึกอบรม (training needs) ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อม และระบบ การจัดการสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องจัดให้มีฝึกอบรม หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ตรงตามความ จำเป็นนั้น และจัดเก็บบันทึกที่เกี่ยวข้องไว้

องค์กรต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงาน (ฉบับเดียวหรือมากกว่านั้น) เพื่อมั่นใจว่าบุคคลใด ๆ ก็ตามที่ปฏิบัติงานในองค์กร หรือปฏิบัติงานในนามองค์กรมีความตระหนัก

4.4.2.1 ความสำคัญของการปฏิบัติตามนโยบายสิ่งแวดล้อม และขั้นตอนปฏิบัติงานต่าง ๆ ตลอดจนข้อกำหนดของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

4.4.2.2 ลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ และความเกี่ยวข้องกับผลกระทบที่สำคัญต่อสิ่งแวดล้อมทั้งที่เกิดขึ้นจริงหรือ มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น จากการปฏิบัติงานนั้น ๆ รวมทั้งประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมที่จะได้รับจากการปรับปรุงการปฏิบัติงานของ บุคลากร

4.4.2.3 บทบาท และความรับผิดชอบของบุคลากร เพื่อบรรลุถึงความสอดคล้องกับข้อกำหนดของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

4.4.2.4 ผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนปฏิบัติงานนั้น ๆ

4.4.3 การสื่อสาร

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมและระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม องค์กรต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงาน (ฉบับเดียวหรือมากกว่านั้น) สำหรับ

4.4.3.1 การสื่อสารภายในองค์กร ระหว่างหน่วยงานและระดับต่าง ๆ ขององค์กร

4.4.3.2 การรับ จัดทำเป็นเอกสาร และตอบสนองการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกองค์กร

องค์กรต้องตัดสินใจว่าจะสื่อสารเรื่องลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญสู่ภายนอกหรือไม่ และการตัดสินใจดังกล่าวต้องเป็นเอกสาร ถ้าตัดสินใจที่จะสื่อสารแล้ว องค์กรจะต้องจัดทำวิธีการ (หนึ่งวิธีหรือมากกว่านั้น) สำหรับการสื่อสารภายนอก และนำไปปฏิบัติ

4.4.4 เอกสาร

เอกสารระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องรวมถึง

4.4.4.1 นโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายสิ่งแวดล้อม

4.4.4.2 คำอธิบายถึงขอบเขตของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

4.4.4.3 คำอธิบายถึงข้อกำหนดหลักของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์ของข้อกำหนด และการอ้างอิงไปยังเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4.4.4.4 เอกสารต่าง ๆ รวมถึงบันทึก ที่มาตรฐานสากลนี้กำหนด และ

4.4.4.5 เอกสารต่าง ๆ รวมถึง บันทึกที่กำหนดขึ้น โดยองค์กรที่จำเป็นต้องมี เพื่อมั่นใจว่า มีการวางแผน การดำเนินการ และการควบคุมกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ อย่างมีประสิทธิภาพ

4.4.5 การควบคุมเอกสาร

เอกสารที่จำเป็นต้องมี ตามที่ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานสากลกำหนด ต้องได้รับการควบคุมบันทึกที่จัดเป็นเอกสารชนิดพิเศษอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องได้รับการควบคุมเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดที่ 4.5.4 องค์กรต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงาน (ฉบับเดียวหรือมากกว่านั้น) เพื่อ

4.4.5.1 อนุมัติเอกสารว่าเหมาะสมต่อการใช้งาน/ก่อนแจกจ่าย

4.4.5.2 ทบทวน และปรับปรุงเอกสารตามความจำเป็น รวมทั้งอนุมัติ

เอกสารที่ปรับแก้ไข

4.4.5.3 มั่นใจว่ามีการชี้แจงสถานการณ์แก้ไข และสถานะความเป็น

ปัจจุบันของเอกสาร

4.4.5.4 มั่นใจว่ามีเอกสารฉบับที่เกี่ยวข้องกับการใช้งาน มีพร้อมใช้ที่จุด

ปฏิบัติงาน

4.4.5.5 มั่นใจว่าเอกสารยังคงสภาพที่สามารถเข้าใจและอ่านได้ง่าย

4.4.5.6 มั่นใจว่า เอกสารจากภายนอกที่องค์กรเห็นว่าจำเป็นต้องใช้ใน

การวางแผน และการดำเนินการของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม จะต้องมีการชี้แจงไว้ และควบคุมการแจกจ่ายเอกสารเหล่านั้น

4.4.5.7 ป้องกันการนำเอกสารที่ถูกยกเลิกไปใช้โดยไม่ตั้งใจ และมีการชี้แจงเอกสารเหล่านั้นอย่างเหมาะสม หากต้องจัดเก็บไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม

4.4.6 การควบคุมการดำเนินงาน

องค์กรต้องบ่งชี้และวางแผนดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อมั่นใจว่าการดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ โดย

4.4.6.1 จัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงานที่เป็นเอกสาร (ฉบับเดียวหรือมากกว่านั้น) เพื่อควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งหากปราศจากขั้นตอนปฏิบัติงานที่เป็นเอกสารนั้นแล้ว อาจนำไปสู่การปฏิบัติที่เบี่ยงเบนไปจากนโยบายสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์และเป้าหมายได้

4.4.6.2 กำหนดเกณฑ์การดำเนินงานไว้ในขั้นตอนปฏิบัติงาน

4.4.6.3 จัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญของสินค้าและการบริการขององค์กร ที่ได้ชี้บ่งไว้แล้ว และสื่อสารขั้นตอนปฏิบัติงานที่ใช้และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องไปยังผู้ขาย รวมถึงผู้รับจ้างช่วง

4.4.7 การเตรียมพร้อม และตอบสนองต่อสถานะฉุกเฉิน

องค์กรต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงานที่เป็นเอกสาร (ฉบับเดียวหรือมากกว่านั้น) เพื่อชี้บ่งสถานะฉุกเฉินและอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งสามารถเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (เรื่องเดียวหรือมากกว่านั้น) และวิธีการตอบสนองขององค์กรต่อเหตุการณ์เหล่านั้น

องค์กรต้องตอบสนองต่อสถานะฉุกเฉิน และอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจริงและป้องกัน หรือลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเชิงลบ (adverse) ที่เกี่ยวข้อง

องค์กรต้องทบทวนขั้นตอนปฏิบัติงานสำหรับการเตรียมพร้อม และตอบสนองต่อสถานะฉุกเฉินเป็นระยะ และให้ปรับปรุงขั้นตอนปฏิบัติงานตามความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังเกิดอุบัติเหตุหรือสถานะฉุกเฉินจริงองค์กรต้องทดสอบขั้นตอนปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ เท่าที่สามารถทำได้

4.5 การตรวจสอบ

4.5.1 การติดตามผลและการตรวจวัด

องค์กรต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงานที่เป็นเอกสาร (ฉบับเดียวหรือมากกว่านั้น) เพื่อติดตามและตรวจวัดอย่างสม่ำเสมอ ในจุดสำคัญของการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนปฏิบัติงานนี้ต้องรวมถึงการเก็บข้อมูลเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน การติดตามการควบคุมการดำเนินงาน และการติดตามความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมของ องค์กร เป็นเอกสาร

องค์กรต้องมั่นใจว่า อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและตรวจวัดผ่านการสอบเทียบ หรือทวนสอบและรักษาอุปกรณ์/เครื่องมือ นั้น รวมทั้งต้องจัดเก็บบันทึกที่เกี่ยวข้องไว้

4.5.2 การประเมินความสอดคล้อง

4.5.2.1 เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติให้สอดคล้อง องค์กรต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงานที่เป็นเอกสาร (ฉบับเดียวหรือมากกว่านั้น) สำหรับการประเมินความสอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมายที่ประยุกต์ใช้ องค์กรต้องจัดเก็บบันทึกผลการประเมินเป็นระยะนั้นไว้

4.5.2.2 องค์กรต้องประเมินความสอดคล้องตามข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรเป็นสมาชิก โดยองค์กรอาจประสงค์ที่จะรวมการประเมินความสอดคล้องนี้เข้ากับการประเมิน ความสอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมาย ที่อ้างอิงในข้อกำหนด ที่ 4.5.2.1 หรืออาจจัดทำขั้นตอนปฏิบัติงานที่เป็นเอกสาร (ฉบับเดียวหรือมากกว่านั้น) แยกต่างหากก็ได้ องค์กรต้องจัดเก็บบันทึกผลการประเมินเป็นระยะนั้นไว้

4.5.3 ข้อบกพร่อง การปฏิบัติการแก้ไข และการปฏิบัติป้องกัน

องค์กรต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงานที่เป็นเอกสาร (ฉบับเดียวหรือมากกว่านั้น) เพื่อดำเนินการกับข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น และข้อบกพร่องที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น รวมทั้งดำเนินการปฏิบัติการแก้ไขและดำเนินการปฏิบัติการป้องกัน โดยขั้นตอนปฏิบัติงานนี้ ต้องครอบคลุมถึง

4.5.3.1 การชี้บ่งและแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น และดำเนินการ เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น

4.5.3.2 การสืบสวนข้อบกพร่อง และการหาสาเหตุ และดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดซ้ำ

4.5.3.3 การประเมินความจำเป็นของการดำเนินการเพื่อป้องกันข้อบกพร่อง และปฏิบัติตามแนว ดำเนินการที่เหมาะสมที่วางไว้เพื่อป้องกันการเกิดข้อบกพร่อง

4.5.3.4 บันทึกผลการปฏิบัติการแก้ไขและการปฏิบัติป้องกันที่ดำเนินการไป และ

4.5.3.5 ทบทวนประสิทธิผลของการปฏิบัติการแก้ไข และการปฏิบัติการป้องกันที่ดำเนินการไป

การดำเนินการที่ดำเนินการ ไปจะต้องเหมาะสมกับขนาดของปัญหาและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

องค์กรต้องมั่นใจว่า เอกสารระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้ถูกแก้ไขตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามความจำเป็น

4.5.4 การควบคุมบันทึก

องค์กรต้องจัดทำ และรักษาบันทึกที่จำเป็นต้องมี เพื่อแสดงถึงความสอดคล้องตามข้อกำหนดของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานสากลนี้ และผลลัพธ์ที่ได้ องค์กรต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงานที่เป็นเอกสาร (ฉบับเดียวหรือมากกว่านั้น) สำหรับการชี้บ่ง การจัดเก็บ การรักษาสภาพ การเรียกใช้ ระยะเวลาเก็บรักษา และการทำลายบันทึก บันทึกต้องเข้าใจได้ง่าย ชี้บ่งได้ และสามารถสอบย้อนได้

4.5.5 การตรวจติดตามภายใน

องค์กรต้องมั่นใจว่า การตรวจติดตามภายในตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องดำเนินการตามช่วงเวลาที่ย่างแผนไว้เพื่อ

4.5.5.1 พิจารณาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

สอดคล้องตามแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ รวมถึงข้อกำหนดของมาตรฐานสากลนี้

ได้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมและสามารถรักษาระบบไว้ได้

4.5.5.2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผลการตรวจติดตามให้แก่ฝ่ายบริหาร

องค์กรจะต้อง วางแผน จัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ ซึ่ง โปรแกรมการตรวจติดตาม โดยพิจารณาถึงความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมของการปฏิบัติการต่าง ๆ และผลของการตรวจติดตามครั้งที่ผ่านมาต้องจัดทำ นำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนปฏิบัติงานที่เป็นเอกสาร (ฉบับเดียวหรือมากกว่านั้น) ซึ่งระบุถึงสิ่งต่อไปนี้

ความรับผิดชอบ และข้อกำหนดในการวางแผนและดำเนินการตรวจติดตาม การรายงานผลการตรวจ และเก็บบันทึกที่เกี่ยวข้อง

การกำหนดเกณฑ์การตรวจติดตาม ขอบเขต ความถี่ และวิธีการตรวจ การคัดเลือกผู้ตรวจประเมินและการดำเนินการตรวจ ต้องมั่นใจ ในเรื่องการตรวจโดยยึดตามข้อเท็จจริงที่พบ (Objectivity) และมีความเป็นกลาง (Impartiality) ตลอดกระบวนการตรวจติดตาม

4.6 การทบทวนของฝ่ายบริหาร

ผู้บริหารสูงสุดต้องทบทวนระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรตามช่วงเวลาที่ย่างแผนไว้ เพื่อมั่นใจว่าระบบยังคงมีความเหมาะสม ความเพียงพอ และความมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง โดยการทบทวนนี้ต้องครอบคลุมถึงการประเมินโอกาสในการปรับปรุงและความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงนโยบายสิ่งแวดล้อม และวัตถุประสงค์และเป้าหมายสิ่งแวดล้อม โดยต้องจัดเก็บบันทึกผลของการทบทวนของฝ่ายบริหารไว้ ข้อมูลที่นำเสนอในการทบทวนของฝ่ายบริหาร ต้องครอบคลุมถึง

4.6.1 ผลการตรวจติดตามภายในและการประเมินความสอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรเป็นสมาชิก

4.6.2 การสื่อสารจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกองค์กรรวมทั้ง ข้อร้องเรียน

4.6.3 ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร

4.6.4 การบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

4.6.5 สถานะของการปฏิบัติการแก้ไขและการปฏิบัติการป้องกัน

4.6.6 การติดตามการดำเนินการจากการทบทวนของฝ่ายบริหารครั้งก่อน

4.6.7 การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ รวมทั้ง การพัฒนาของกฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อม และ

4.6.8 ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

ผลจากการประชุมทบทวนของฝ่ายบริหารต้องรวมถึงการตัดสินใจและการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนนโยบายสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และประเด็นอื่น ๆ ของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่สอดคล้องกับความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ISO 14001 มีแนวโน้มที่จะมีผลต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในองค์กรการผลิตทุกแห่งในโลก เนื่องจากได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ผลของ ISO 14001 ยังมีไปถึงเขตอุตสาหกรรมด้วย องค์กรใดก็ตามที่ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกิจกรรมวันต่อวันมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องรับรู้ถึงมาตรฐาน ISO 14001

ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับการนำไปใช้ในการผลิต
ลดความเสี่ยงที่เกิดจากความผิดพลาดในการกำจัดขยะมลพิษ
สนองความต้องการของลูกค้า เนื่องจากในปัจจุบันลูกค้าต้องการสินค้าที่ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ลดต้นทุนและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า
มีภาพลักษณ์ที่ดีต่อสายตาลูกค้า ผู้บริโภคและภาครัฐ
สะดวกในการทำการค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศลดปัญหาในการเจรจา และการทำข้อตกลงทางการค้า

1. ข้อกำหนดเกี่ยวกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (environmental management systems specifications) หรือมาตรฐาน ISO 14001 ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ระบุข้อกำหนดสำหรับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการ องค์กรให้สอดคล้องกับกฎหมายและวัตถุประสงค์ในการลดและ ขจัดมลพิษการบริหาร โครงสร้างสิ่งแวดล้อม การควบคุม การตรวจสอบ และการติดตามผลการปรับปรุงระบบ การจัดเก็บเอกสารและการฝึกอบรม

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตรวจสอบทางด้านสิ่งแวดล้อม (environmental auditing) ซึ่งประกอบด้วยหลักของ การตรวจสอบ วิธีตรวจสอบ และการกำหนดคุณสมบัติของผู้ตรวจสอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐานที่กำหนด

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติการทางด้านสิ่งแวดล้อม (environmental performance evaluation) ซึ่งประกอบด้วย วิธีประเมินผลและการจัดทำบันทึก รายงานติดตามตรวจสอบการ ปฏิบัติงานของระบบจัดการสิ่งแวดล้อมพร้อม ทั้งจัดทำดัชนี เพื่อเป็นตัวบ่งบอกประสิทธิภาพการทำงานของระบบ

หลักการของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในองค์กร: ISO 14001

การกำหนดนโยบาย (policy)

ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรเป็นผู้กำหนดนโยบายที่เหมาะสมกับสภาพและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์และบริการขององค์กรแสดงความมุ่งมั่นอย่างชัดเจนต่อการปรับปรุง ป้องกันและปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดจัดรูปแบบการดำเนินงานสำหรับการกำหนดและการทบทวนวัตถุประสงค์และเป้าหมายจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริงถ่ายทอดให้พนักงานทุกคนทราบ และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

การวางแผน (planning)

ลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดจุดเริ่มต้นและกระบวนการที่บ่งชี้ลักษณะปัญหากฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรได้กำหนดข้อตกลง รวมทั้งกำหนดวิธีการปฏิบัติตามข้อตกลงนั้นด้วยวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่องค์กรกำหนด และสามารถวัดผลได้โครงการจัดการสิ่งแวดล้อม องค์กรต้องจัดทำโครงการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการจัดการสิ่งแวดล้อม

การนำไปปฏิบัติ

องค์กรต้องกำหนดหน้าที่ วิธีการและงบประมาณในการบริหารงาน การฝึกอบรม เพื่อสร้างจิตสำนึกและความสามารถแก่บุคลากรอย่างเหมาะสม การประชาสัมพันธ์ กำหนดวิธีประชาสัมพันธ์ภายในและหน่วยงานภายนอก การจัดทำเอกสาร องค์กรต้องจัดทำระบบ การเก็บรักษาข้อมูลสำคัญและการอ้างอิงเอกสาร การควบคุมเอกสาร การควบคุมการดำเนินการ การเตรียมพร้อมในสถานการณ์ฉุกเฉิน

การตรวจสอบแก้ไข

การติดตามและวัดผลองค์กรต้องกำหนดวิธีการดำเนินงาน เครื่องมือที่ใช้และวิธีประเมินผล การแก้ไขข้อผิดพลาดควรใช้หลักหาสาเหตุ กำหนดวิธีแก้ไข วิธีควบคุม บันทึก การเปลี่ยนแปลง การบันทึกผลองค์กรต้องกำหนดวิธีบันทึกผลการฝึกอบรม การตรวจติดตาม และทบทวน การตรวจติดตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม องค์กรจัดทำโครงการติดตามระบบการจัดการตามช่วงเวลาที่กำหนด

การทบทวน

ผู้บริหารต้องทบทวนระยะการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นระยะ ๆ เพื่อให้มั่นใจว่าระบบนั้นทำให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง กำหนดให้มีการเก็บข้อมูลที่เป็นมาประกอบการพิจารณาด้วย การทบทวนต้องบันทึกไว้เป็นเอกสารกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและมอบอำนาจการดำเนินการ เพื่อจัดระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติและการรักษาระบบตามที่กำหนดไว้²⁹

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุจินตรา ศรีตะโกมล (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี พบว่า 1) ความพอใจต่อการจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวิชาการและด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความคาดหวังต่อการจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับนี้ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ และด้านกายภาพ ตามลำดับ และ 3) ความพอใจและความคาดหวังต่อการจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี ไม่มีความแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน³⁰

วินัย ทิมย้ายงาม (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ การเข้าสังคม ได้ดี การให้การยอมรับนับถือ การมีความคิดริเริ่ม การโน้มน้าวจิตใจ การประสานงาน การให้ความช่วยเหลือ และการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามตำแหน่งในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมี

²⁹สุเทพ ชีรศาสตร์, ISO 14000 มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2542), 24.

³⁰สุจินตรา ศรีตะโกมล, “การจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี,” (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร, 2548), ง.

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดโรงเรียนในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05³¹

ศุภาพร ผิวงาม (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคำชะอี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอคำชะอี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม การวางแผน ดำเนินงานสิ่งแวดล้อม และการดำเนินการ การปฏิบัติการ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ การตรวจสอบและการปฏิบัติการแก้ไข และการทบทวนการจัดการ³²

พรพจน์ ศรีคัน (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหาร ของผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 และเขต 2 พบว่า ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจส่วนใหญ่มี พฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจอยู่ในระดับสูง³³

งานวิจัยต่างประเทศ

วอลโคซซ์ (Walkorz, 1997) ได้สำรวจโครงการสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยาในโรงเรียน ประถมศึกษา 14 โรงเรียนในมลรัฐอิลลินอยส์ โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครู อาจารย์ที่เกี่ยวข้อง

³¹วินัย ทิมย้ายงาม, “พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข็งเทรา เขต 2,” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, 2549), ง.

³²ศุภาพร ผิวงาม, “การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคำชะอี จังหวัดสุพรรณบุรี,” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549), ง.

³³พรพจน์ ศรีคัน, “การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับ การกระจายอำนาจเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 และเขต 2,” (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2551),ง.

พบว่า วิธีการสอนควรใช้สื่อหลายชนิดและศึกษานอกสถานที่ หลักสูตรควรเน้นการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ³⁴

ซีเกอร์ (Seager, 1961) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสถานศึกษาว่า ควรประกอบด้วย ลักษณะทางสภาพแวดล้อม คือ ต้องมีขนาดกว้างพอเหมาะกับโครงการปัจจุบันและต้องขยายได้ในอนาคตต้องอยู่ในสถานที่ปลอดภัย สวยงาม และสามารถใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมกลางแจ้งและ สันทนาการได้มากที่สุด การวางแผนยังให้สามารถเปลี่ยนแปลงได้เพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต จัดส่วนที่อีกทีก็และสงบออกจากกัน³⁵

เมอร์รอล และเทรนเนอร์ (Matone and Tranter, 2003) ได้ทำการศึกษาเรื่องบรรยากาศ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของนักเรียนต่อการจัดการและการออกแบบของบริเวณ โรงเรียน พบว่า ความแตกต่างที่หลากหลายระหว่างโรงเรียน โดยเฉพาะประเภทของการเล่นและสภาพแวดล้อมมี ผลต่อการเรียนรู้และมีความสัมพันธ์กับคุณภาพทางกายภาพของโรงเรียน และยังพบว่าเกี่ยวข้องกับ การใช้และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมภายนอกห้องเรียนเช่นเดียวกัน³⁶

สรุป

พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ตามแนวทางของ ฮาลปิน (Halpin) ที่แสดงแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำสามารถมองได้ในสอง มุมมอง คือ 1) พฤติกรรมด้านมุ่งงาน (initiating structure) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมผู้นำที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับผู้ร่วมงานหรือสมาชิกในกลุ่มทางด้านความเข้าใจในการ ดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และ 2) พฤติกรรมด้านมุ่งสัมพันธ์ (consideration) หมายถึง พฤติกรรมผู้นำที่แสดงออกถึงความ เป็นมิตรที่ดี มีความไว้วางใจ มีความนับถือซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ร่วมงานเป็นไปอย่างอบอุ่นและเป็นกันเองมีความสัมพันธ์กัน

³⁴Vivian A. Waikorz, "A study of environmental ecological education program in the elementary grades in selected cities of Illinois," **Dissertation Abstracts International**, 35 (November 1972): 1997A.

³⁵P.M. Seager, **Proposed school building code for Thailand** (Indiana: Indiana University, 1961), abstract.

³⁶Karen, Maloneand Paul Tranter, Children's environmental learning and the use, design and management of schoolgrounds," 13, 2 (2003), Retrieved from <http://Colorado.edu/journal/cye>.

เพื่อให้การพัฒนางานในสถานศึกษาแต่ละด้านประสบความสำเร็จ ซึ่งรวมไปถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาด้วยเพราะช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้มีความสุข ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาของระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 Environmental Management System Specification with Guidance for use (EMS) โดยมีหลักการ 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อม 2) การวางแผนการดำเนินงานสิ่งแวดล้อม 3) การดำเนินการและการปฏิบัติการ 4) การตรวจสอบการปฏิบัติงานและการแก้ไข และ 5) การทบทวนการจัดการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 2) การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 และ 3) ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยใช้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 2 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา) และครูเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามตามแนวคิดของ ฮาลปิน (Halpin) การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาตามแนวคิดของระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 Environmental Management System Specification with Guidance for use (EMS) โดยมีหลักการ 5 ด้าน

วิธีและขั้นตอนการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ พร้อมทั้งศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำ ศึกษาจากตำรา เอกสารวิชาการ รายงานข้อมูลสถิติ ข้อมูลสารสนเทศ บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แล้วนำข้อมูลดังกล่าวปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำในการทำโครงร่างงานวิจัย แล้วนำเสนอภาควิชาเพื่อขออนุมัติโครงร่างงานวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานตามโครงการการวิจัย เป็นขั้นตอนในการจัดสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นำเครื่องมือไปทดลองใช้และหาความเชื่อมั่นเพื่อปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือเก็บข้อมูลจาก

กลุ่มตัวอย่าง รวบรวมเครื่องมือมาตรวจสอบความสมบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูล แปลผลและเขียนเป็น รายงานผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดทำร่างรายงานผลการวิจัย เสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไข ขอบบพร่องตามที่คณะกรรมการตรวจสอบและอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ แล้วจัดทำ เป็นรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีลักษณะกลุ่ม ตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาพการณ์ ไม่มีการทดลอง (the one-shot, non-experimental case study) ซึ่ง แสดงด้วยแผนผัง (diagram) ดังนี้

R หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม

X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา

O หมายถึง ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 137 โรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยโรงเรียนในอำเภออุทุมพร จำนวน 54 โรงเรียน อำเภอสองพี่น้อง จำนวน 55 โรงเรียน อำเภอดอนเจดีย์ จำนวน 28 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้กำหนดขนาดของตัวอย่างโดยกำหนดจากตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จากประชากร 137 โรงเรียน ได้ขนาดตัวอย่างของ โรงเรียน 103 โรงเรียน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและกระจาย ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบแบ่งประเภท (stratified random sampling) จำแนกตามอำเภอและขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วย อำเภอสองพี่น้อง อำเภออุ้มทอง อำเภอดอนเจดีย์ ตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งแบ่ง ออกเป็น 3 ขนาด ดังนี้โรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนขนาดกลางโรงเรียนขนาดใหญ่ ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

ขนาดโรงเรียน อำเภอ	ประชากร			รวม	กลุ่มตัวอย่าง			รวม
	เล็ก	กลาง	ใหญ่		เล็ก	กลาง	ใหญ่	
อุ้มทอง	29	24	1	54	21	18	1	40
สองพี่น้อง	21	31	3	55	16	23	2	41
ดอนเจดีย์	18	9	1	28	14	7	1	21
รวมทั้งสิ้น	68	64	5	137	52	48	4	103

ผู้ให้ข้อมูล

สถานศึกษาในแต่ละแห่งกำหนดผู้ให้ข้อมูล จำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการ โรงเรียน จำนวน 1 คน และครูฝ่ายอาคารสถานที่ จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 206 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐาน และตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งมี รายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน อายุราชการ หรือประสบการณ์ทำงาน
2. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังนี้
  - 2.1 ตัวแปรต้น (X_1) คือ ตัวแปรที่เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารตามแนวคิดของฮาลปิน (Halpin) มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 พฤติกรรมแบบมุ่งงาน (initiating structure) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมผู้นำที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับผู้ร่วมงานหรือสมาชิกในกลุ่มทางด้านความเข้าใจในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

2.1.2 พฤติกรรมแบบมุ่งสัมพันธ์ (consideration) หมายถึงพฤติกรรมผู้นำที่แสดงออกถึงความเป็นมิตรที่ดี มีความไว้วางใจ มีความนับถือซึ่งกันและกันความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ร่วมงานเป็นไปอย่างอบอุ่นและเป็นกันเอง

2.2 ตัวแปรตาม (X_2) ได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนตามแนวคิดของสุเทพ ชีรศาสตร์ เกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 5 ด้าน

2.2.1 การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม (Y_1) หมายถึง การจัดการสิ่งแวดล้อมเริ่มด้วยผู้บริหารสูงสุดขององค์กรต้องมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการอย่างจริงจังและกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อม ขององค์กรขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานของพนักงานในองค์กร

2.2.2 การวางแผนการดำเนินงานสิ่งแวดล้อม (Y_2) หมายถึง การวางแผนในการดำเนินงานโดยอย่างน้อยต้องครอบคลุมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ แจกแจงรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมรวมถึงกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมากแจกแจงข้อกำหนดทางกฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรเกี่ยวข้อง และต้องปฏิบัติจัดทำวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจัดทำโครงการการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น

3. การดำเนินการและการปฏิบัติการ (Y_3) หมายถึง การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามแผนที่วางไว้อย่างน้อยองค์กรต้องดำเนินการให้ครอบคลุมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ กำหนดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการสิ่งแวดล้อมเผยแพร่ให้พนักงานในองค์กรทราบถึงความสำคัญ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมรวมทั้งจัดการ ฝึกอบรมตามความเหมาะสมเพื่อให้พนักงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมีความรู้และ ความชำนาญในการดำเนินงานจัดทำและควบคุมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคุมการดำเนินการต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้จัดทำแผนดำเนินการหากมีอุบัติเหตุต่าง ๆ เกิดขึ้นรวมทั้งมีการซักซ้อมการดำเนินการอย่าง เหมาะสม

4. การตรวจสอบการปฏิบัติงานและการแก้ไข (Y_4) หมายถึงการตรวจสอบและแก้ไขอย่างน้อยการดำเนินการขององค์กรต้องครอบคลุมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ ติดตามและวัดผลการดำเนินการ โดยเปรียบเทียบกับแผนที่วางไว้แจกแจงสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เป็นไปตามแผนการจัดการ

สิ่งแวดล้อม รวมทั้งดำเนินการแก้ไขจัดทำบันทึกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นระยะ

5. การทบทวนการจัดการ (Y_5) หมายถึงผู้บริหารองค์กรต้องทบทวนระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ในระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ลักษณะเครื่องมือ วิธีสร้าง และการให้คะแนนในแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน และ 5) อายุราชการหรือประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (forced choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารใช้แบบสอบถามของ ฮาลปิน (Halpin) เพื่อวัดระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนตามแนวคิดของ สุเทพ ชีรศาสตร์ กับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนการประเมินค่า 5 ระดับ ของ ไลเคิร์ต (Likert's rating scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารหรือการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ให้มีน้ำหนัก 1 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารหรือการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย ให้มีน้ำหนัก 2 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารหรือการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ให้มีน้ำหนัก 3 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารหรือการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ให้มีน้ำหนัก 4 คะแนน

ระดับ 5 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารหรือการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ให้มีน้ำหนัก 5 คะแนน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำผลจากการศึกษามาสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการปรึกษาและรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามและเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (try – out) กับ ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ที่ ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลจริง จำนวน 15 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .883

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือของความร่วมมือนในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังผู้บริหาร โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และจัดส่งแบบสอบถามโดยการสอดซองปิด แสตมป์ทางไปรษณีย์ถึงผู้บริหาร โรงเรียน กรณีที่การเดินทางไม่สะดวก
3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการประสานงานกับครูหรือนักหมายเพื่อไปรับเอกสารด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. จัดระบบข้อมูลเพื่อลงรหัส
3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษา และข้อคำถามที่ต้องการทราบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 วิเคราะห์โดยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำไปเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของ เบสต์ (Best) ดังนี้

1.00 - 1.49 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารหรือการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.50 - 2.49 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารหรือการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

2.50 - 3.49 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารหรือการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

3.50 - 4.49 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารหรือการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

4.50 - 5.00 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารหรือการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

3. การวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient)

สรุป

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 2) เพื่อทราบการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 และ 3) เพื่อทราบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยใช้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis)

ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน คือ ผู้บริหารโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และครู 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามของ Halpin และการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของ สุเทพ ชีรศาสตร์ เกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 5 ด้าน ISO 14000 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2” ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวนเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ตอนที่ 3 การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน/รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 87 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 174 คน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา การดำรงตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน และประสพการณ์การทำงานในโรงเรียน โดยหาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ดังสรุปรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	94	54.02
หญิง	80	45.98
รวม	174	100.00

ตารางที่ 2 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. อายุ		
20 - 25 ปี	2	1.15
26 - 30 ปี	5	2.87
31 - 35 ปี	8	4.60
36 - 40 ปี	11	6.32
41 - 45 ปี	25	14.37
46 - 50 ปี	20	11.50
50 ปีขึ้นไป	103	59.19
รวม	174	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี		
ปริญญาตรี	84	48.28
ปริญญาโท	83	47.70
ปริญญาเอก	7	4.02
รวม	174	100.00
4. การดำรงตำแหน่งหน้าที่		
ผู้บริหาร	87	50.00
ครู	87	50.00
รวม	174	100.00
5. ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน		
ต่ำกว่า 5 ปี	9	5.17
5 - 10 ปี	15	8.63
10 ปีขึ้นไป	150	86.20
รวม	174	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 59.20 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30 เป็นครู จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 และมีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 86.20

ตอนที่ 2 พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี
เขต 2

ตารางที่ 3 พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 2 ภาพรวม

(n=87)

พฤติกรรม	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
พฤติกรรมแบบมุ่งงาน (X_1)	4.48	.30	มาก
พฤติกรรมแบบมุ่งสัมพันธ์ (X_2)	4.25	.25	มาก
(X_{tot})	4.37	.24	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยส่วนใหญ่ พบว่าเป็นแบบมุ่งงาน ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .30) และ
อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4 พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 2 พฤติกรรมผู้นำ (X_1)

(n=87)

ที่	พฤติกรรมแบบมุ่งงาน	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
1.	แสดงให้ผู้ร่วมงานเข้าใจเจตคติต่อการทำงานอย่างชัดเจน	4.59	.49	มากที่สุด
2.	นำความคิดใหม่ๆ ของเขามาใช้กับผู้ร่วมงาน	4.74	.43	มากที่สุด
3.	พูดจากรัดกุมชัดเจน โดยผู้ร่วมงานไม่ต้องถาม	4.50	.52	มากที่สุด
4.	ได้ดำเนินผลงานที่บกพร่องของผู้ร่วมงาน	3.72	.87	มาก
5.	ใช้คนได้เหมาะสมกับชนิดของงาน	4.39	.57	มาก
6.	ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน	4.41	.49	มาก
7.	เร่งรัดการทำงานให้ทันตามเวลา	4.47	.52	มาก
8.	ส่งเสริมผู้ร่วมงานให้ทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน	4.71	.45	มากที่สุด
9.	ย้าให้ผู้ร่วมงานทราบถึงตำแหน่งหน้าที่ของตนเองใน หน่วยงาน	4.49	.54	มาก
10.	ขอร้องให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่ได้ วางเอาไว้	4.48	.60	มาก
11.	แจ้งให้ผู้ร่วมงานทราบถึงความมุ่งหวังของหน่วยงานที่มีต่อ ผู้ร่วมงาน	4.66	.47	มากที่สุด

ตารางที่ 4 พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 2 พฤติกรรมผู้นำ (X_1) (ต่อ)

(n=87)

ที่	พฤติกรรมแบบมุ่งงาน	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
12.	สอดคล้องให้ผู้ร่วมงานทำงานเต็มกำลังความสามารถ	4.55	.52	มากที่สุด
13.	ผู้นำสอดคล้องดูแลให้ผู้ร่วมงานมีการประสานงานในการทำงาน	4.59	.49	มากที่สุด
	รวม (X_1)	4.48	.30	มาก
	พฤติกรรมแบบมุ่งสัมพันธ์			
14.	ช่วยเหลืองานเล็กน้อยๆเพื่อให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกชื่นชมในการเป็นสมาชิกของหน่วยงาน	4.60	.51	มากที่สุด
15.	รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน	4.81	.38	มากที่สุด
16.	เอาใจใส่เรื่องสวัสดิการของผู้ร่วมงานแต่ละคน	4.66	.52	มากที่สุด
17.	อธิบายเหตุผลในการปฏิบัติงานของตัวเอง	4.49	.54	มาก
18.	ปฏิบัติงานตามคำสั่งโดยไม่ปรึกษาหารือกับผู้ร่วมงาน	2.16	.83	น้อย
19.	ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นใหม่	2.16	.86	น้อย
20.	ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานในฐานะเป็นผู้เท่าเทียมกัน	4.65	.52	มากที่สุด
21.	แสดงความเต็มใจในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง	4.57	.52	มากที่สุด
22.	เป็นมิตรและเป็นกันเองไม่ถือตัว	4.87	.33	มากที่สุด
23.	ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกสบายใจในขณะทำงาน	4.79	.40	มากที่สุด
24.	นำข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานมาปฏิบัติ	4.51	.50	มากที่สุด
25.	ขอความเห็นชอบจากผู้ร่วมงานในเรื่องสำคัญ ๆ ก่อนที่จะดำเนินงานต่อไป	4.67	.46	มากที่สุด
	รวม	4.25	.25	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยส่วนใหญ่พบว่าเป็นแบบมุ่งงานและอยู่ในระดับมาก

พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงานของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของพฤติกรรมพบว่าพฤติกรรมนำความคิดใหม่ ๆ ของเขามาใช้กับผู้ร่วมงาน ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = .43) ส่งเสริมผู้ร่วมงานให้ทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = .45) แจ้งให้ผู้ร่วมงานทราบถึงความมุ่งหวังของหน่วยงานที่

มีต่อผู้ร่วมงาน ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .47) ผู้นำสอดคล้องดูแลให้ผู้ร่วมงานมีการประสานงานในการทำงาน ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = .49) แสดงให้ผู้ร่วมงานเข้าใจเจตคติต่อการทำงานอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = .49) สอดส่องให้ผู้ร่วมงานทำงานเต็มกำลังความสามารถ ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .52) พุดจรรัดกุมชัดเจนโดยผู้ร่วมงานไม่ต้องถาม ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .52) ย้ำให้ผู้ร่วมงานทราบถึงตำแหน่งหน้าที่ของตนเองในหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .54) ขอร้องให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่ได้วางเอาไว้ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .60) เร่งรัดการทำงานให้ทันตามเวลา ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .52) ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = .49) ใช้คนได้เหมาะสมกับชนิดของงาน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = .57) ได้กำหนดผลงานที่บกพร่องของผู้ร่วมงาน ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .87)

ตอนที่ 3 การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2

ตารางที่ 5 การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 2 การกำหนดนโยบาย

(n=87)

ที่	การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม (Y_1)	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
1	มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วิสัยทัศน์การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	4.86	.34	มากที่สุด
2.	ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	4.85	.35	มากที่สุด
3.	โรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	4.78	.41	มากที่สุด
	รวม (Y_1)	4.83	.26	มากที่สุด
	การวางแผนการดำเนินงานสิ่งแวดล้อม (Y_2)			
4.	จัดทำแผนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม	4.67	.46	มากที่สุด
5.	บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน	4.68	.46	มากที่สุด
6.	กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร	4.72	.44	มากที่สุด
7.	มีโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	4.74	.46	มากที่สุด
	รวม (Y_2)	4.70	.36	มากที่สุด
	การดำเนินการและการปฏิบัติการ (Y_3)			
8.	มีการกำหนดโครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการสิ่งแวดล้อม	4.57	.52	มากที่สุด

ตารางที่ 5 การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 2 การกำหนดนโยบาย (ต่อ)

(n=87)

ที่	การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม (Y_1)	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
9.	ฝึกอบรมเพื่อให้ครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมีความรู้ และความชำนาญในการดำเนินงาน	4.31	.61	มาก
10.	จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคุมการ ดำเนินการต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ กำหนดไว้	4.31	.70	มาก
11.	มีการกำหนดวิธีการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นในโรงเรียน	4.28	.54	มาก
	รวม (Y_3)	4.37	.46	มาก
	การตรวจสอบการปฏิบัติงานและการแก้ไข (Y_4)			
12.	ดำเนินการแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เป็นไปตามแผนการจัดการ สิ่งแวดล้อม	4.35	.57	มาก
13.	มีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	4.45	.56	มาก
14.	มีการตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นระยะ	4.41	.56	มาก
	รวม (Y_4)	4.41	.47	มาก
	การทบทวนการจัดการ (Y_5)			
15.	มีการทบทวนการจัดการสิ่งแวดล้อมในระยะเวลาที่เหมาะสม	4.44	.56	มาก
16.	มีการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ	4.55	.52	มากที่สุด
	รวม (Y_5)	4.50	.48	มากที่สุด
	รวม (Y_{tot})	4.56	.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้านโดยเรียงลำดับเฉลี่ยจากมากไป
น้อยดังนี้ การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = .26) การวางแผนการดำเนินงาน
สิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = .36) การทบทวนการจัดการ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .48) และอีก 2 ด้าน
อยู่ในระดับมาก การตรวจสอบการปฏิบัติงานและการแก้ไข ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = .47) และการ
ดำเนินการและการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .46) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 รายโรงเรียน

โรงเรียนที่	$\bar{X}$ พฤติกรรมผู้นำ แบบมุ่งงาน	$\bar{X}$ พฤติกรรมผู้นำ แบบมุ่งสัมพันธ์	ผลการวิเคราะห์ พฤติกรรม
1	4.46	4.33	มุ่งงาน
2	4.85	4.17	มุ่งงาน
3	4.85	4.33	มุ่งงาน
4	4.69	4.58	มุ่งงาน
5	3.69	4.00	มุ่งสัมพันธ์
6	4.15	3.75	มุ่งงาน
7	3.85	3.83	มุ่งงาน
8	4.77	4.75	มุ่งงาน
9	5.00	4.75	มุ่งงาน
10	4.31	4.00	มุ่งงาน
11	4.38	4.25	มุ่งงาน
12	4.92	4.50	มุ่งงาน
13	4.00	3.99	มุ่งงาน
14	4.38	4.50	มุ่งงาน
15	4.62	4.08	มุ่งงาน
16	4.62	4.33	มุ่งงาน
17	4.15	4.08	มุ่งงาน
18	3.85	4.25	มุ่งสัมพันธ์
19	4.31	4.33	มุ่งสัมพันธ์
20	4.31	4.33	มุ่งสัมพันธ์
21	4.69	4.42	มุ่งงาน
22	3.92	3.83	มุ่งงาน
23	4.54	4.33	มุ่งงาน
24	4.62	4.42	มุ่งงาน
25	4.69	4.33	มุ่งงาน
26	4.69	4.33	มุ่งงาน
27	4.62	4.42	มุ่งงาน
28	4.69	4.50	มุ่งงาน
29	3.92	3.91	มุ่งงาน
30	4.54	4.42	มุ่งงาน

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 รายโรงเรียน (ต่อ)

โรงเรียนที่	$\bar{X}$ พฤติกรรมผู้นำ แบบมุ่งงาน	$\bar{X}$ พฤติกรรมผู้นำ แบบมุ่งสัมพันธ์	ผลการวิเคราะห์ พฤติกรรม
31	4.31	3.92	มุ่งงาน
32	4.46	4.50	มุ่งงาน
33	4.15	4.00	มุ่งงาน
34	4.00	4.08	มุ่งสัมพันธ์
35	4.69	4.33	มุ่งงาน
36	4.46	4.42	มุ่งงาน
37	4.69	4.25	มุ่งงาน
38	4.31	4.08	มุ่งงาน
39	4.15	4.25	มุ่งสัมพันธ์
40	4.00	4.42	มุ่งงาน
41	4.38	4.17	มุ่งงาน
42	4.54	3.83	มุ่งงาน
43	4.46	3.67	มุ่งงาน
44	4.00	4.08	มุ่งงาน
45	4.15	3.58	มุ่งงาน
46	4.62	4.17	มุ่งงาน
47	5.00	4.33	มุ่งงาน
48	4.92	4.58	มุ่งงาน
49	4.92	4.50	มุ่งงาน
50	4.62	4.17	มุ่งงาน
51	4.92	4.08	มุ่งงาน
52	4.92	4.08	มุ่งงาน
53	4.92	4.33	มุ่งงาน
54	4.69	4.50	มุ่งงาน
55	4.62	4.67	มุ่งงาน
56	4.69	4.00	มุ่งงาน
57	4.31	3.92	มุ่งงาน
58	4.77	4.17	มุ่งงาน
59	4.85	4.33	มุ่งงาน
60	4.31	4.00	มุ่งงาน

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 รายโรงเรียน (ต่อ)

โรงเรียนที่	$\bar{X}$ พฤติกรรมผู้นำ แบบมุ่งงาน	$\bar{X}$ พฤติกรรมผู้นำ แบบมุ่งสัมพันธ์	ผลการวิเคราะห์ พฤติกรรม
61	4.38	4.17	มุ่งงาน
62	4.62	4.50	มุ่งงาน
63	4.77	4.17	มุ่งงาน
64	4.77	4.33	มุ่งงาน
65	4.54	4.25	มุ่งงาน
66	4.62	4.17	มุ่งงาน
67	4.23	4.08	มุ่งงาน
68	4.08	4.25	มุ่งงาน
69	4.46	4.17	มุ่งงาน
70	4.31	4.25	มุ่งงาน
71	4.31	4.17	มุ่งงาน
72	4.69	4.50	มุ่งงาน
73	3.92	3.83	มุ่งงาน
74	4.69	4.25	มุ่งงาน
75	4.62	4.25	มุ่งงาน
76	4.69	4.50	มุ่งงาน
77	4.69	4.50	มุ่งงาน
78	4.69	4.50	มุ่งงาน
79	4.92	4.83	มุ่งงาน
80	3.92	3.91	มุ่งงาน
81	4.54	4.50	มุ่งงาน
82	4.69	4.50	มุ่งงาน
83	4.62	4.50	มุ่งงาน
84	4.38	4.42	มุ่งสัมพันธ์
85	4.38	4.42	มุ่งสัมพันธ์
86	4.62	4.58	มุ่งงาน
87	4.92	3.75	มุ่งงาน
สรุป	4.48	4.25	มุ่งงาน

จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 รายโรงเรียนพบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 8 โรงเรียน เป็นแบบ มุ่งสัมพันธ์ นอกนั้นเป็นแบบมุ่งงาน

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

จากการวิเคราะห์แบบของพฤติกรรมผู้นำของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่าส่วนใหญ่เป็นแบบมุ่งงานและเมื่อนำมาวิเคราะห์ สหสัมพันธ์ระหว่างแบบพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน พบว่า แบบพฤติกรรมผู้นำมีความสัมพันธ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงานกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_{tot}
X_1	.412**	.625**	.507**	.504**	.513**	.666**

จากตารางที่ 7 พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงานมีความสัมพันธ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมผู้นำกับการจัดการสิ่งแวดล้อมพบว่า ทุกด้าน มีความสัมพันธ์กัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 2) เพื่อทราบการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 และ 3) เพื่อทราบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยใช้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน คือ ผู้บริหาร โรงเรียนและครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามตามแนวคิดของ Halpin และการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนตามแนวคิดของ สุเทพ ธีรศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science)

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมแบบมุ่งงาน อยู่ในระดับมาก
2. การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการวางแผนการดำเนินงาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ สำหรับ 2 ด้านที่เหลือ คือ ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติการและการแก้ไข และด้านการทบทวนการจัดการ อยู่ในระดับมาก
3. ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อให้ทราบสภาพที่แท้จริงของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี สรุปลงเป็นแบบมุงงาน อาจเป็นเพราะนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมุ่งเน้นให้ผู้บริหารมีอาชีพให้ความสำคัญกับงาน จึงทำให้ผู้บริหารมุงงานมากสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮาลปิน ตรงกับพฤติกรรมผู้นำแบบมุงงาน จากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ทิมย้ายงาม ศึกษาเรื่องพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้การเข้าสังคมได้ดี การให้การยอมรับนับถือการมีความคิดริเริ่มการ โน้มน้าวจิตใจการประสานงานการให้ความช่วยเหลือ และการรู้จักปรับปรุงแก้ไข

2. จากผลการวิจัยพบว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน แต่พบว่ามี 2 ด้านที่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีบทบาทหลักในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิชาการ โดยตรง แต่ไม่ได้เน้นการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในโรงเรียนมากนัก ผู้บริหารและบุคลากรจึงตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้มากเพราะสิ่งแวดล้อมดีผู้เรียนก็มีความสุขในการเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุเทพ ชีรศาสตร์ ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “environment” สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น นับตั้งแต่คน สัตว์ ดิน น้ำ ต้นไม้ ภูเขา ตลอดจนอาคาร บ้านเรือน ถนนหนทางสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ รวมถึงทั้งขนบธรรมเนียมด้วยการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนตามแนวคิดของ สุเทพ ชีรศาสตร์ ด้านที่ 1 การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 2 การวางแผนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 3 การดำเนินการและการปฏิบัติการ ด้านที่ 4 การตรวจสอบการปฏิบัติการและการแก้ไข และด้านที่ 5 การทบทวนการจัดการเมอรรรอล และ เทรน์เตอร์ (Malone and Tranter) ได้ศึกษาเรื่องบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของนักเรียนต่อการจัดการและการออกแบบของบริเวณ โรงเรียน พบว่า ความแตกต่างที่หลากหลายระหว่างโรงเรียน โดยเฉพาะประเภทของการเล่นและสภาพแวดล้อมมีผลต่อการเรียนรู้และมีความสัมพันธ์

กับคุณภาพทางกายภาพของโรงเรียน และยังพบว่าเกี่ยวข้องกับการใช้และการบริหารจัดการ
 สิ่งแวดล้อมภายนอกห้องเรียนเช่นเดียวกันสอดคล้องกับ สุจินตรา พริตะโกมล ศึกษาเรื่องการจัด
 สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี พบว่า 1) ความพอใจต่อการจัดสิ่งแวดล้อม
 ของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
 พบว่า ด้านวิชาการและด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านกายภาพอยู่ในระดับ
 ปานกลาง 2) ความคาดหวังต่อการจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี โดย
 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับนี้ ด้าน
 วิชาการ ด้านการบริหารจัดการ และด้านกายภาพ ตามลำดับ และ 3) ความพอใจและความคาดหวัง
 ต่อการจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี ไม่มีความแตกต่างกันทั้งใน
 ภาพรวมและรายด้าน และสอดคล้องกับ สุภาพร ศิวงาม ศึกษาเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมใน
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมใน
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณา
 เป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม การวางแผน
 ดำเนินงานสิ่งแวดล้อม และการดำเนินการ การปฏิบัติการ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่
 การตรวจสอบและการปฏิบัติการแก้ไข และการทบทวนการจัดการ

3. ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนที่เป็นแบบมุงงานมี
 ความสัมพันธ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 เนื่องจากผลการวิจัยทุกส่วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน สอดคล้องกับ พรพจน์ ศรีตัน ศึกษา
 เรื่องการศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ
 เขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 และเขต 2 พบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับ
 การกระจายอำนาจ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริหารของผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับ
 การกระจายอำนาจอยู่ในระดับสูง สุจินตรา พริตะโกมล ศึกษาเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมของ
 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี พบว่า 1) ความพอใจต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน
 สวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้าน
 วิชาการและด้านการบริหารอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง 2) ความ
 คาดหวังต่อการจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
 มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับนี้ ด้านวิชาการ ด้านการบริหาร
 จัดการและกายภาพ ตามลำดับ และ 3) ความพอใจและความคาดหวังต่อการจัดสิ่งแวดล้อมของ
 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี ไม่มีความแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบการวิจัย การอภิปรายผล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไปและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้มีการจัดอบรมผู้บริหาร เรื่องการจัดระบบโครงสร้างการทำงานของโรงเรียนมีความสำคัญต่อกระบวนการบริหาร สถานศึกษาต้องดำเนินการวินิจฉัยสภาพการทำงาน ปัญหา และแนวทางในการพัฒนาองค์การเพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย
2. ส่งเสริมให้มีการจัดอบรมเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ครูจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้นำของโรงเรียนในแต่ละด้าน
2. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

รายการอ้างอิง

- กรมอนามัย. การอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน. เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.anamai.moph.go.th/ewt_news.php?nid=1922. 1.
- ขวัญชัย บัวงาม. บทสัมภาษณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.
- ชญาสิทธิ์ ศุภเศรษฐ์ศิริ. บทสัมภาษณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาพนมมาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.
- ชเนศ ขำเกิด. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน. เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.nan2.go.th/UserFiles/File>.
- ธีระ รุญเจริญ. สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สกศ., 2545.
- ประกัลภ์ ปันทพลังกูร. ผู้นำที่ไม่ดี สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่ดีตามมา. เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <https://prakal.wordpress.com/2013/02/12/%E0%B8%>. (เอกสารอัดสำเนา, 2558), 1.
- พรพจน์ ศรีตัน. “การศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ เขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 และเขต 2.” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2551.
- มูลนิธิสิทธิธรรมธรรมชาติ. ธรรมชาติกำลังเตือนมนุษย์ให้หยุดทำร้ายธรรมชาติ. เข้าถึงเมื่อ 15 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.agrinature.or.th/article/168>.
- มหาวิทยาลัยทักษิณ. ขอบเขตงานอนามัยของโรงเรียน. เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก http://tsl.tsu.ac.th/courseware/school/lesson1/L1_3.htm.
- วชิรพงษ์ จุฑาทาศ. “การพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมโดยใช้กิจกรรม 5 ส โรงเรียนไชยวาทวิทยา อำเภอหนองกรุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์.” รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- วิทยา วงศ์กล่อม. บทสัมภาษณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทับกระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.

- วินัย ทิมย้ายงาม. “พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนกรินทร์, 2549.
- ศักดิ์ชัย ภู่เจริญ. **บทบาทผู้บริหาร ผู้นำในยุคใหม่**. เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://uhost.rmutp.ac.th/kanlayanee.so/L4/4-1-1.htm> .
- ศุภาพร ผิวงาม. “การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี.” สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.
- ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. **อนามัยสิ่งแวดล้อม**. เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.elearning.msu.ac.th/opencourse/0709%20307/unit6_3_1.html .
- สุจินตรา ผริตะโกมล. “การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี.” สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.
- สุเทพ ชีรสาคร. **ISO 14001 มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2542.
- สุนทร โคตรบรรเทา. **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ปัญญาชน, 2545.
- สมล เอี่ยมประดิษฐ์. **บทสัมภาษณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทับกระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2**.
- สุริยะ รูปหมอก. **บทสัมภาษณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสระยายโสม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2**.
- Halpin, Andrew W. **Theory and Research in Administration**. New York: McGraw-Hill Book Co., 1996.
- DuBrin A.J. **The Reengineering Survival Guide: Managing and Succeeding in the Changing Work-place**. Cincinnati, OH: Thomson Executive Press, 1995.
- Wolman Benjamin B. **Dictionary of Behavioral Science**. New York: McMillan, 1973.
- Cater, Shartle, Likert. Hemphill and Fiedler, อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิม, **Administrative Leadership Chapter 2**. เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.thai.net.swan>.

- Good, Carter V. **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York: McGraw-Hill Book Co., 1973.
- Katz, Daniel and Kahn, Robert L. **The Social Psychology of Organization**. 2nd ed.
New York: John Wiley & Son, 1978.
- Donnelly James H., and others. **Fundamentals of Management**. Dallas, Texas: Business
Publication, 1971.
- OwenJames. "The Use of Leadership." **Michigan Business Review**. 25 (January 1973): 13.
- Malone, Karen, and Paul Tranter. "Children's Environmental Learning and the use, design
and management of school grounds." 13, 2 (2003). Retrieved from [http://
Colorado.edu/journal/eye](http://Colorado.edu/journal/eye).
- Blanchard, Paul H. Kenneth. **Management of Organizational**. 4th ed. Behavior: Utilizing
Human Resources, 1982.
- Seager P.M. **Proposed School Building Code for Thailand**. Indiana: Indiana University,
1961.
- Likert, Rensis. **New Patterns of Management**. Tokyo: Tosho: Printing Co., Ltd., 1961.
- Tannenbaum Robert and other. **Leadership and Organization**. New York: McGraw-Hill
Book Company, 1961.
- Waikorz, Vivian A. "A Study of Environmental Ecological Education Program in the
Elementary Grades in Selected Cities of Illinois." **Dissertation Abstracts
International**. 35 (November 1972): 1997A.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่ ศธ 0520.203.2 / 1349

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

18 ธันวาคม 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นายสุวัฒน์ พาณิชยวงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาววิรากานต์ วิไลประเสริฐ รหัสนักศึกษา 54252327 นักศึกษาระดับปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร ประสงค์จะทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน”
ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อการ
วิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของ
ท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.

(นพดล เจริญอักษร)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0-3421-9136

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือการวิจัย

ชื่อ	คุณวุฒิ/ปริญญาโท/ปริญญาเอก
1. นายสุวัช พานิชวงษ์	การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. นางสุมาลี สุทธิกุล	วิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. นายวิทยา วงศ์ล้อม	การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
4. นายสัมฤทธิ์ ศรีบัวคำ	การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
5. ดร.ธีระพร आयวัฒน์	การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*

*ปริญญาเอก

ภาคผนวก ข
หนังสือขอทดลองเครื่องมือการวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ว.ศ. 0520.203.2 / 466

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

6 มีนาคม 2557

เรื่อง ขอลดลงเครื่องมือวิจัย

ถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหัวกลับ

สิ่งส่งมาด้วย แบบสอบถาม

จำนวน 2 ฉบับ

ด้วย นางสาววิรากานต์ วิไลประเสริฐ รหัสนักศึกษา 54252327 นักศึกษาระดับปริญญา
โท ภาควิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร ได้รับอนุมัติวิทยานิพนธ์เรื่อง “พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน” ใน
กรณี ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
วิจัยของหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่าน
ขอโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.

(นพดล เจริญอักษร)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

นางสาว

โทรศัพท์ / โทรสาร 0 3421 9136

หนังสือขอตกลงเครื่องมือการวิจัย

ที่	โรงเรียนขอตกลงเครื่องมือ
1	โรงเรียนวัดหัวกลับ
2	โรงเรียนวัดทับกระดาน
3	โรงเรียนวัดเวฬุวัน
4	โรงเรียนวัดหนองพันเทา
5	โรงเรียนบ้านหัววัง
6	โรงเรียนบ้านหนองเฝ้า
7	โรงเรียนบ้านหนองกระดี่
8	โรงเรียนบ้านดอนตำลึง
9	โรงเรียนวัดพรสวรรค์
10	โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม
11	โรงเรียนวัดเขาพนมนาง
12	โรงเรียนวัดเทพพิทักษ์
13	โรงเรียนบ้านโป่ง
14	โรงเรียนวัดทุ่งคอก
15	โรงเรียนบ้านหนองวัลย์เปรียง

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

31 มีนาคม 2557

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วย นางสาววิราภรณ์ วิไลประเสริฐ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากผู้บริหาร และครูผู้สอน ในโรงเรียนของท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดแจ้งครูทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบ
แบบสอบถามให้แก่ศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร. 0-3421-8788

รายชื่อโรงเรียนขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล
จำนวน 103 โรงเรียน

อนุบาลพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์	บ้านนเรศ
วัดราษฎร์บำรุง	วัดหนองหลอด
วิชัยญวารี	บ้านหนองจิกรากษา
วัดสระค่าน	วัดบ้านกรวด
วัดท่ากุ่ม	บ้านโคกหม้อ
บ้านห้วยม้าลอย	บ้านสระหลวง
บ้านบ่อสำราญ	บ้านหนองแหม
บ้านหนองसानแดร	บ้านหนองฝ้าย
บ้านสระกระโจม	บ้านหนองสลับไค
บุญศรีสุวรรณราษฎร์สามัคคี	บ้านคอนกลาง
วัดไผ่ขาด	วัดรางกร่าง
วัดใหม่เพชรรัตน์	บ้านหนองโพธิ์
บ้านสระพังกร่าง	อาทรสังฆวัดนะ2
บ้านหนองจิก	สองพี่น้อง
วัดไชยนารายณ์	วัดท่าข้าม
บ้านไผ่ดามไม้	วัดไผ่โรงวัว
บ้านโลก 7 ลูก	วัดไผ่บำรุงธรรม
วัดทุ่งเขิน	วัดศรีเฉลิมเขต
วัดดอนมะนาว	วัดเนินพระปรางค์
วัดใหม่พรรัตน์	วัดใหม่พิบูลย์ผล
วัดทองประดิษฐ์	วัดสองพี่น้อง
บ้านโคกงูเห่า	วัดบางสาม
วัดสำเภาทอง	วัดหัวโพธิ์
บ้านประทุนทอง	วัดท่าไชย
วัดบางบอน	วัดคอนสงวน
อนุบาลวัดคงตาล	วัดท่าจัด
วัดรางบัวทอง	วัดบางสะแก
วัดสว่างอารมณ์	วัดลาดประทุมทอง
อาทรสังฆวัดนะ1	วัดย่านซื่อ

อนุบาลพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์	บ้านนเรศ
อนุบาลบ้านท่าพระยาจักร	วัดปทุมสรวาส
วัดเขาพระ	วัดหนองตาสาม
วัดช่องลม	วัดคอกวัว
วัดคณที	บ้านหนองไธ้
วัดหนองหลุม	บ้านหนองแหน
บ้านห้วยหิน	วัดโกการาม
วัดศรีรัตนาราม	บ้านเขากำแพง
วัดห้วยคูสามัคคี	บ้านโป่งพรานอินทร์
บ้านหนองกุฎี	วัดศรีเจริญผล
วัดเขาคีปลัก	วัดจำปา
วัดโพธิ์เขียว	วัดกกม่วง
บ้านสระบัวทอง	บ้านทุ่งดินดำ
วัดสระยายโสม	วัดใหม่ปทุมสูตร
วัดคลองตัน	วัดหนองยายทรัพย์
วัดบ่อคู	วัดยางยี่แสน
วัดสามัคคีธรรม	วัดจันทราวาส
วัดโลกยาเขต	บ้านดอนพุทรา
บ้านจระเข้สามพัน	บ้านเขาขามหมาก
วัดปทุมวนาราม	วัดโบสถ์วิทยาการ
วัดกลางบ้านดอน	วัดยางสว่างอารมณ์
บ้านหัวทำนบ	วัดดอนมะเกลือ
วัดสระพังลาน	วัดดอนสุโข

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Reliability

Case Processing Summary

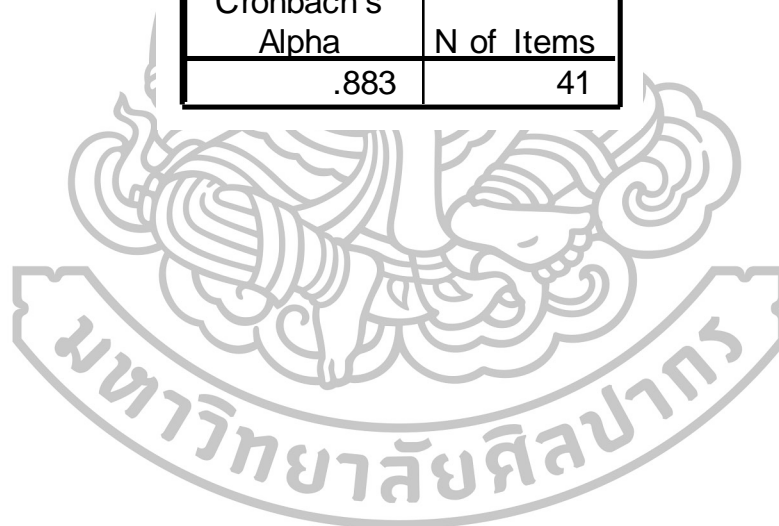
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

- a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.883	41

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับแบบพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เพื่อนำผลที่ได้รับไปวิเคราะห์ในการวิจัยและจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ขอความกรุณาจากท่านโปรดตอบคำถามและให้ความเห็นตามความเป็นจริงให้ครบทุกข้อโดยผู้วิจัยจะรักษาคำตอบจากท่านไว้ และจะไม่เปิดเผยเป็นรายบุคคลและจะไม่เป็นผลเสียหายต่อท่านประการใด หากแต่จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาของผู้บริหารในสถานศึกษาเป็นอย่างดี

2. แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) ตำแหน่งปัจจุบัน และ 5) อายุราชการหรือประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (forced choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารตามแนวคิดของ Halpin เพื่อวัดระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนตามแนวคิดของ สุเทพ ชีรศาสตร์ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่เป็นจริงตามสภาพของท่าน

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

( ) 20 -25 ปี ( ) 26-30 ปี

( ) 31-35 ปี ( ) 36 - 40 ปี

( ) 41-45 ปี ( ) 46 - 50 ปี

( ) 50 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี ( ) ปริญญาตรี

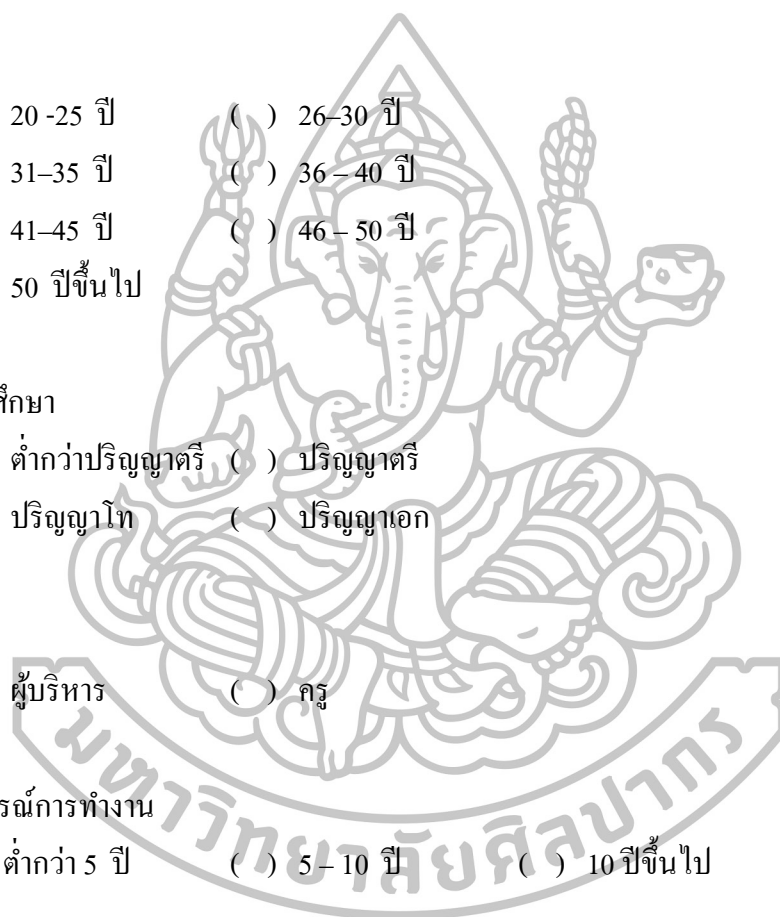
( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก

4. ตำแหน่ง

( ) ผู้บริหาร ( ) ครู

5. ประสบการณ์การทำงาน

( ) ต่ำกว่า 5 ปี ( ) 5-10 ปี ( ) 10 ปีขึ้นไป

- ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารตามแนวคิดของ Halpin
เพื่อวัดระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร
- คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติที่ตรงกับความเห็นของท่าน
เพียงช่องเดียวดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ข้อที่	พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	ช่วยเหลือผู้ร่วมงาน		✓			
2	ช่วยเหลืองานเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อให้ผู้ร่วมงาน มีความรู้สึกชื่นชมในการเป็นสมาชิกของ หน่วยงาน			✓		

จากตัวอย่างข้อ 1 แสดงว่า ผู้ตอบมีความเห็นว่าพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารช่วยเหลือผู้ร่วมงาน มีน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

จากตัวอย่างข้อ 2 แสดงว่า ผู้ตอบมีความเห็นว่าพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารช่วยเหลืองานเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกชื่นชมในการเป็นสมาชิกของหน่วยงาน มีน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ข้อที่	พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ				
		6	4	3	2	1
พฤติกรรมด้านมุ่งสัมพันธ์ (X ₁)						
1	แสดงให้ผู้ร่วมงานเข้าใจเจตคติต่อการทำงานอย่างชัดเจน					
2	นำความคิดใหม่ๆของเขามาใช้กับผู้ร่วมงาน					
3	พุดจารึกุมชัดเจนโดยผู้ร่วมงาน ไม่ต้องถาม					
4	ได้ดำเนินผลงานที่บกพร่องของผู้ร่วมงาน					
5	ใช้คนได้เหมาะสมกับชนิดของงาน					
6	ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน					
7	เร่งรัดการทำงานให้ทันตามเวลา					
8	ส่งเสริมผู้ร่วมงานให้ทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน					
9	ย้าให้ผู้ร่วมงานทราบถึงตำแหน่งหน้าที่ของตนเองในหน่วยงาน					
10	ขอร้องให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่ได้วางเอาไว้					
11	แจ้งให้ผู้ร่วมงานทราบถึงความมุ่งหวังของหน่วยงานที่มีต่อผู้ร่วมงาน					
12	สอดคล้องให้ผู้ร่วมงานทำงานเต็มกำลังความสามารถ					
13	ผู้นำสอดคล้องดูแลให้ผู้ร่วมงานมีการประสานงานในการทำงาน					
พฤติกรรมด้านมุ่งสัมพันธ์ (X ₂)						
14	ช่วยเหลืองานเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกชื่นชมในการเป็นสมาชิกของหน่วยงาน					
15	รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน					
16	เอาใจใส่เรื่องสวัสดิการของผู้ร่วมงานแต่ละคน					
17	อธิบายเหตุผลในการปฏิบัติงานของตัวผู้นำเอง					
18	ปฏิบัติงานตามลำพังโดยไม่ปรึกษาหารือกับผู้ร่วมงาน					
19	ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นใหม่					
20	ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานในฐานะเป็นผู้เท่าเทียมกัน					
21	แสดงความเต็มใจในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง					
22	เป็นมิตรและเป็นกันเองไม่ถือตัว					
23	ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกสบายใจในขณะที่สนทนากัน					
24	นำข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานมาปฏิบัติ					
25	ขอความเห็นชอบจากผู้ร่วมงานในเรื่องสำคัญ ๆ ก่อนที่จะดำเนินงานต่อไป					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนตามแนวคิดของ สุเทพ ชีรศาสตร์
กับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติที่ตรงกับความเห็นของท่าน
เพียงช่องเดียว

ข้อที่	การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม (Y ₁)						
1	มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วิสัยทัศน์การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน					
2	ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน					
3	โรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน					
การวางแผนการดำเนินงานสิ่งแวดล้อม (Y ₂)						
4	จัดทำแผนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม					
5	บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน					
6	กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร					
7	มีโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน					
การดำเนินการและการปฏิบัติการ (Y ₃)						
8	มีการกำหนดโครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการจัดการสิ่งแวดล้อม					
9	ฝึกอบรมเพื่อให้ครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความรู้และความชำนาญในการดำเนินงาน					
10	จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคุมการ ดำเนินการต่าง ๆ ให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ที่กำหนดไว้					
11	มีการกำหนดวิธีการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นใน โรงเรียน					
การตรวจสอบการปฏิบัติงานและการแก้ไข (Y ₄)						
12	ดำเนินการแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เป็นไปตามแผนการจัดการ สิ่งแวดล้อม					
13	มีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม					
14	มีการตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นระยะ					
การทบทวนการจัดการ (Y ₅)						
15	มีการทบทวนการจัดการสิ่งแวดล้อมในระยะเวลาที่เหมาะสม					
16	มีการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ					

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาววิราภานต์ วิไลประเสริฐ
เกิด	26 ธันวาคม 2525
ที่อยู่	44 หมู่ 9 ตำบลทัพหลวง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 7300
ที่ทำงาน	โรงเรียนวัดทุ่งกระพังโหม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2543	สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2547	สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
พ.ศ. 2554 - ปัจจุบัน	กำลังศึกษาระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2547 – 2550	ครูอัตราจ้าง โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล
พ.ศ. 2553 - ก.ค. 57	รับราชการครู ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย - ครู ค.ศ.1 โรงเรียนวัดทับกระดาน
พ.ศ. 2557 - ปัจจุบัน	รับราชการครู ตำแหน่ง ครู ค.ศ.1 โรงเรียนวัดทุ่งกระพังโหม